Zwerfruimte

WAT RE-ST ONS?
WAT BEWAREN WE – WAT BEWAREN WE NIET?

WEINIG OF NIETS DOEN, IS MISSCHIEN
DE BESTE ARCHITECTURALE BIJDRAGE VOOR HET DERDE MILLENIUM?

VLUGSCHRIFT / 2016 / NIET-BOUWEN / RUIMTENEUTRAAL ONTWIKKELEN
WAT JE NIET HEBT HEB JE NIET, WAT JE HEBT MOET JE KOESTEREN

GEBRUIKSSCAN
RUIMTEBOEKHOUDING / IN KAART BRENGEN VAN ONDERBENUTTING

PUBLICATIE ZWERFRUIMTE -WANDERSPACE / 2020 / UITGEVER NAI010
TEKSTEN : TINE HENS / ROEL DE RIDDER / JEE KAST / LEO VAN BROECK

CRISIS VAN HET TEVEEL

-

7 KORTVERHALEN

VERHAAL #1
Rozemaai Ekeren

woonpatrimonium

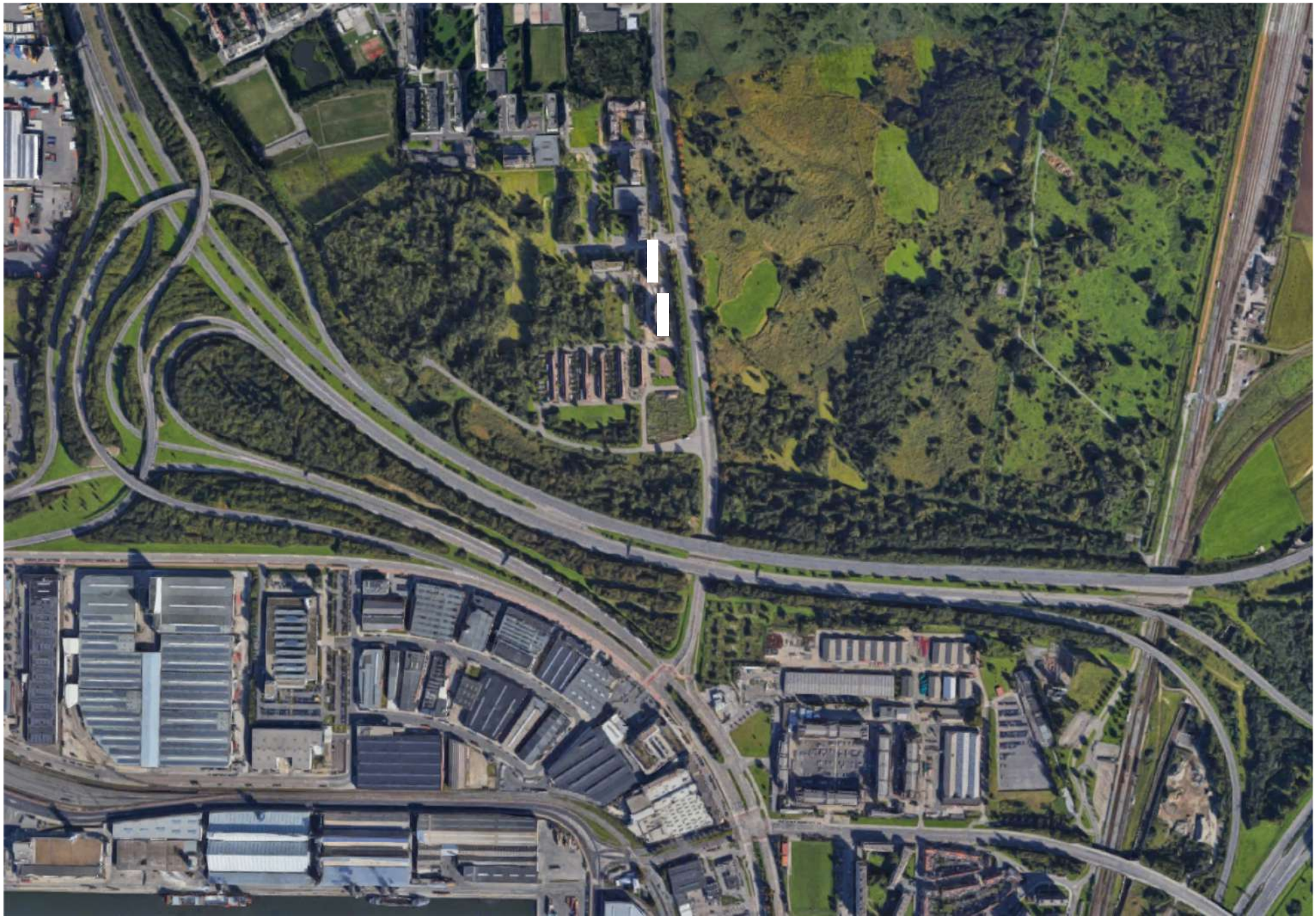

. ROZEMAAI, ANTWERPEN – WOONHAVEN (ISM ATELIER KEMPE THILL)
. RENOVATIE/TRANSFORMATIESTRATEGIE

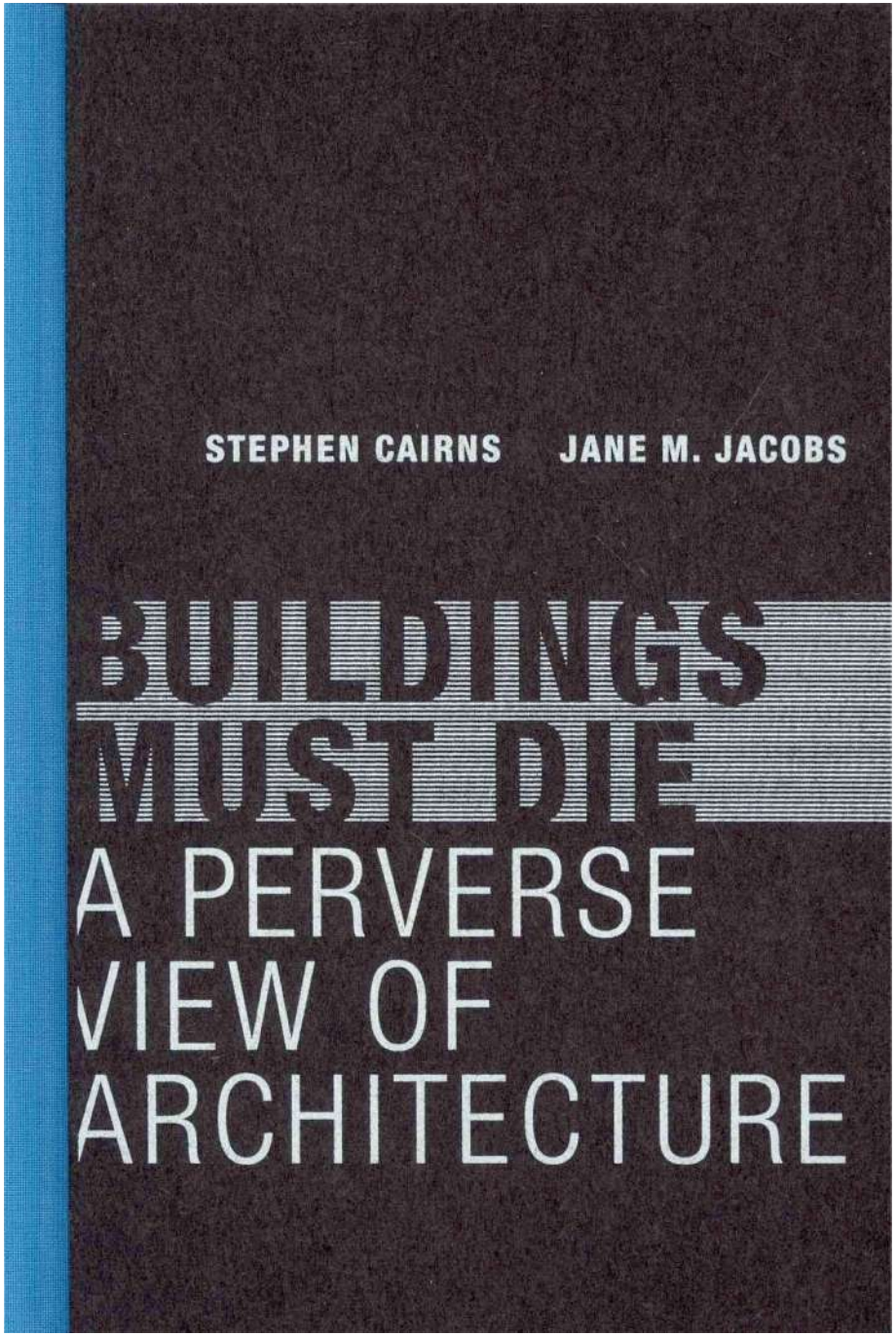

. BUILDINGS MUST DIE
. STEPHEN CAIRNS + JANE M. JACOBS

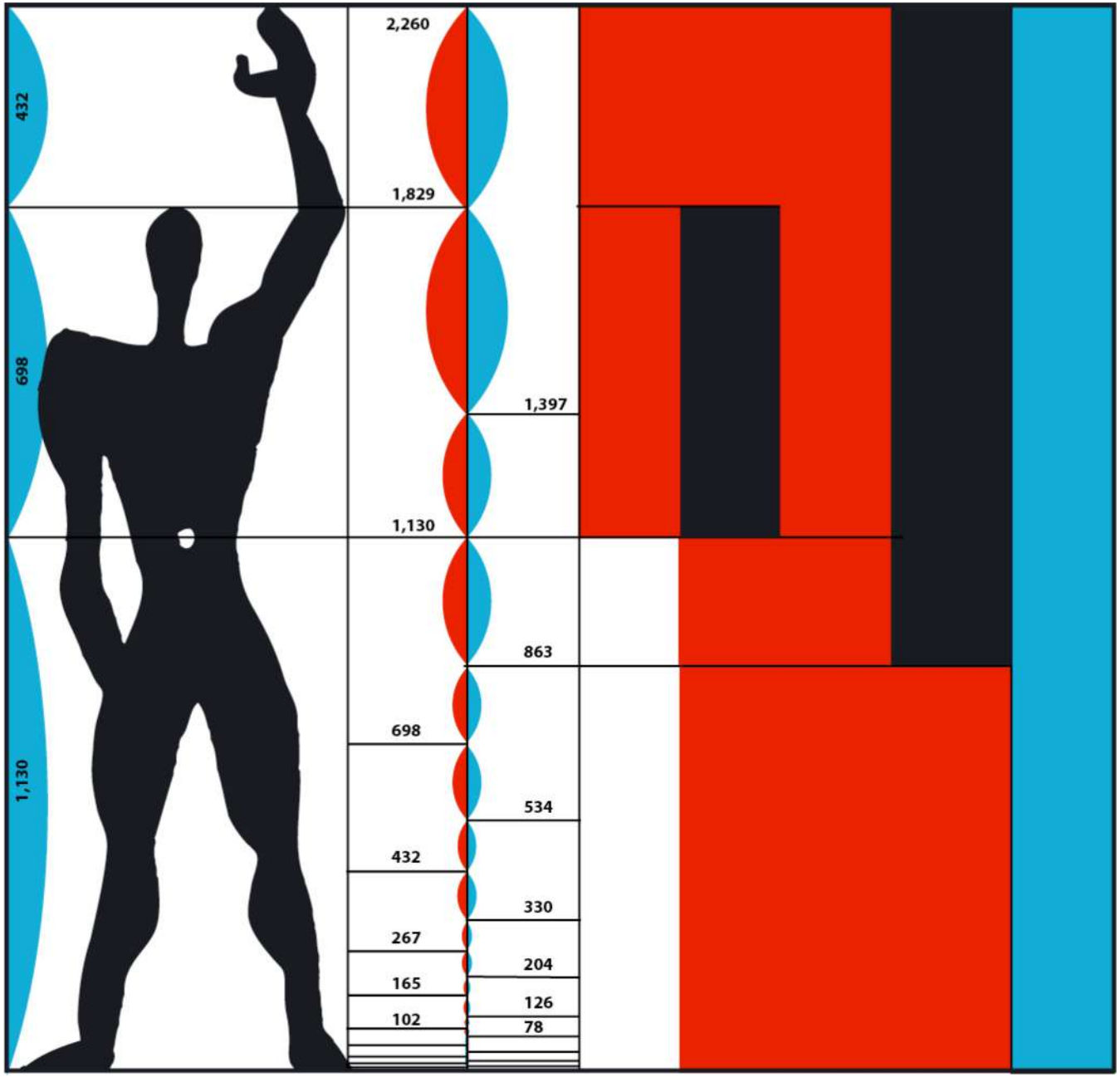
1,130
698
432
2,260
1,829
1,130
698
432
267
165
102
1,397
863
534
330
204
126
78

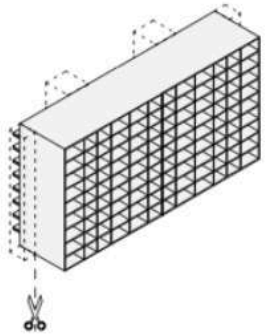

BESTAAND CASCO

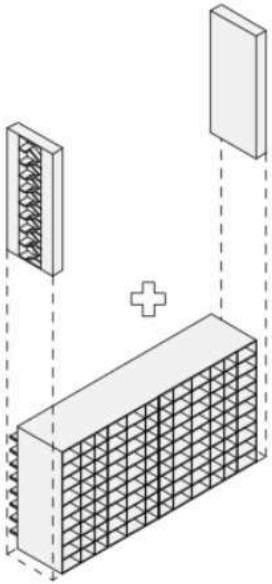

NIEUWE STABILITEITSKERNEN

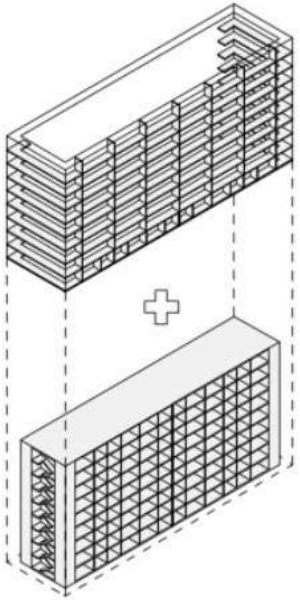

2E SCHIL MET BUITENRUIMTES

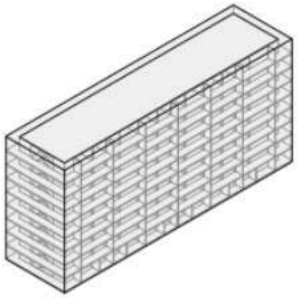

MODERN, TRANSPARANT WOONGEBOUW

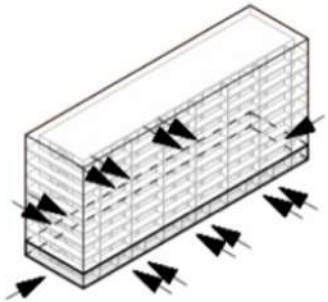

ENTREE'S RONDOM = LEVENDIG MAAIVELD

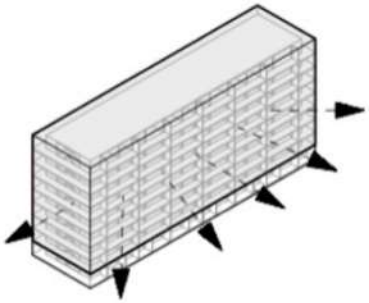

ALZIJDIGE UITSTRALING / UITZICHT

2E SCHIL ALS BUFFER

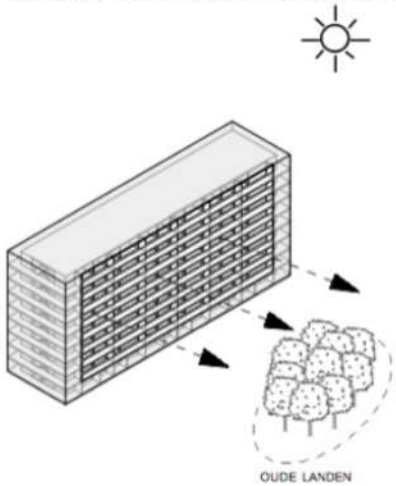

VOLLEDIG TE OPENEN SERREGEVEL

OPEN
DUCT
DUCT
OPEN

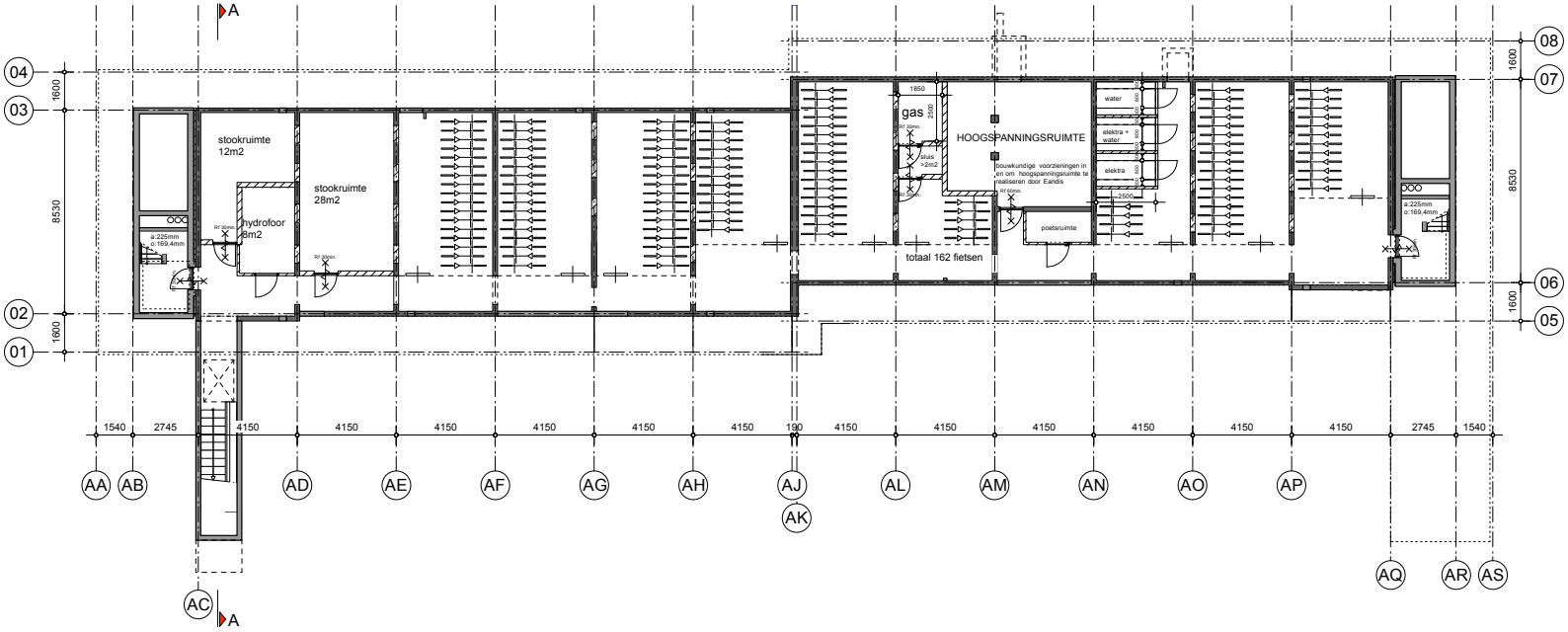

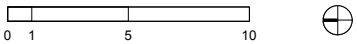

schaal 1:200

GEBOUW 1/7 _ GRONDPLAN KELDER

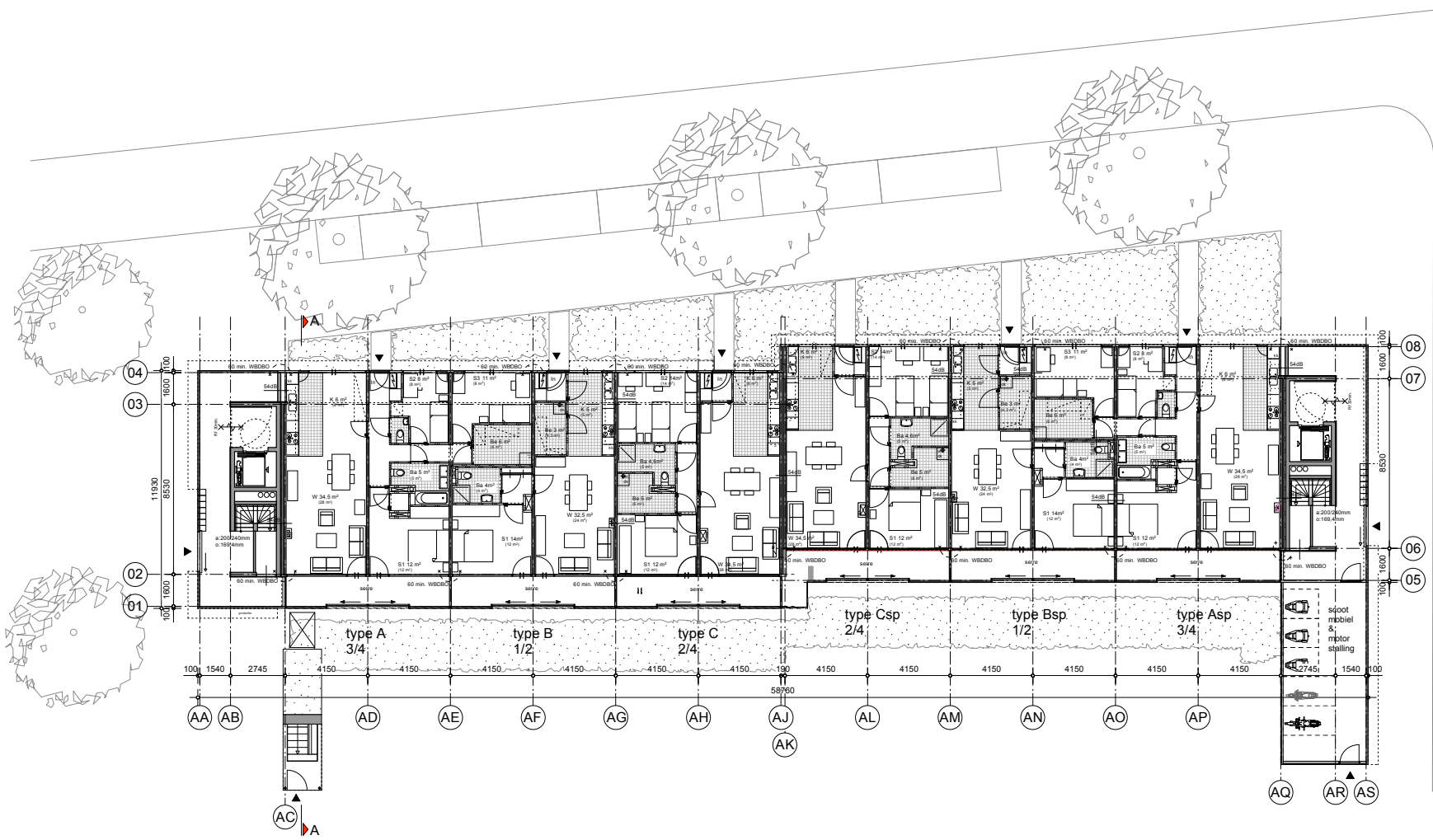

0 1 5 10

schaal 1:200

GEBOUW 1/7 _ GRONDPLAN GELIJKVLOERS

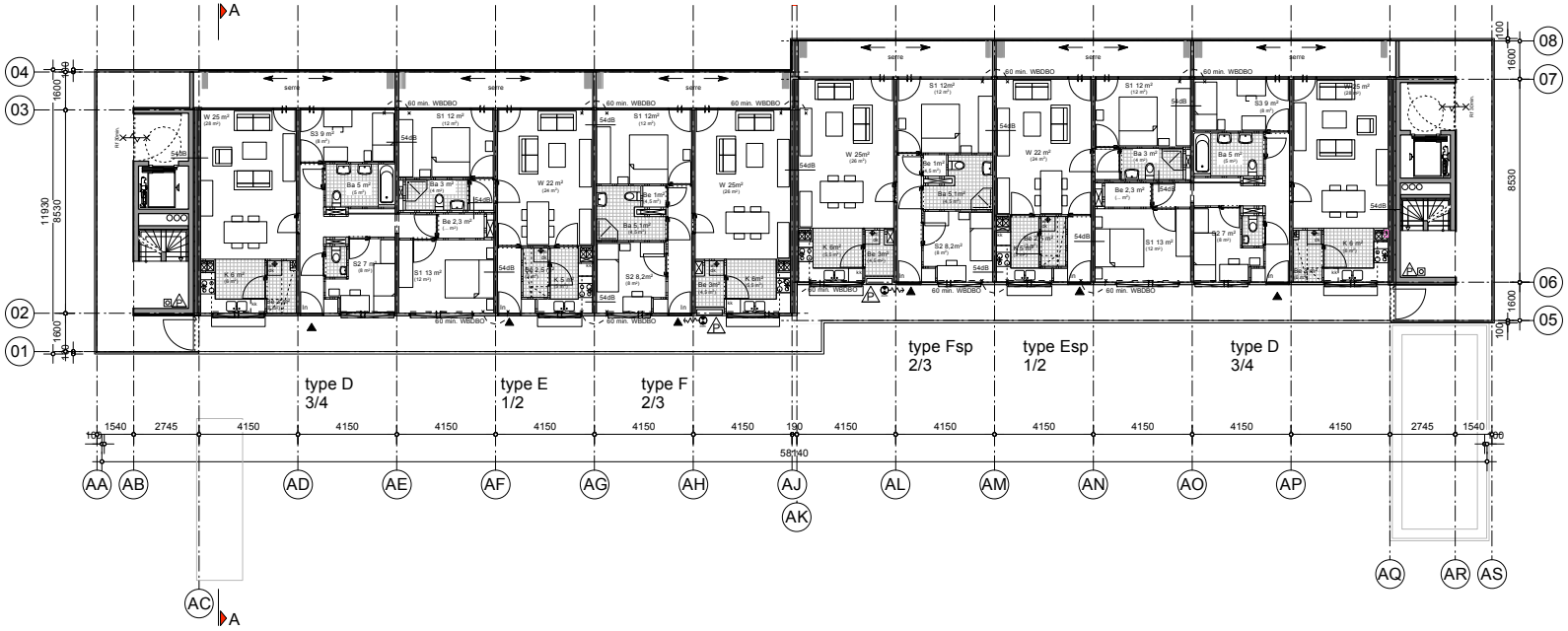

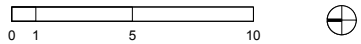

schaal 1:200

GEBOUW 1/7 _ GRONDPLAN VERDIEPINGEN 1 t/m 7

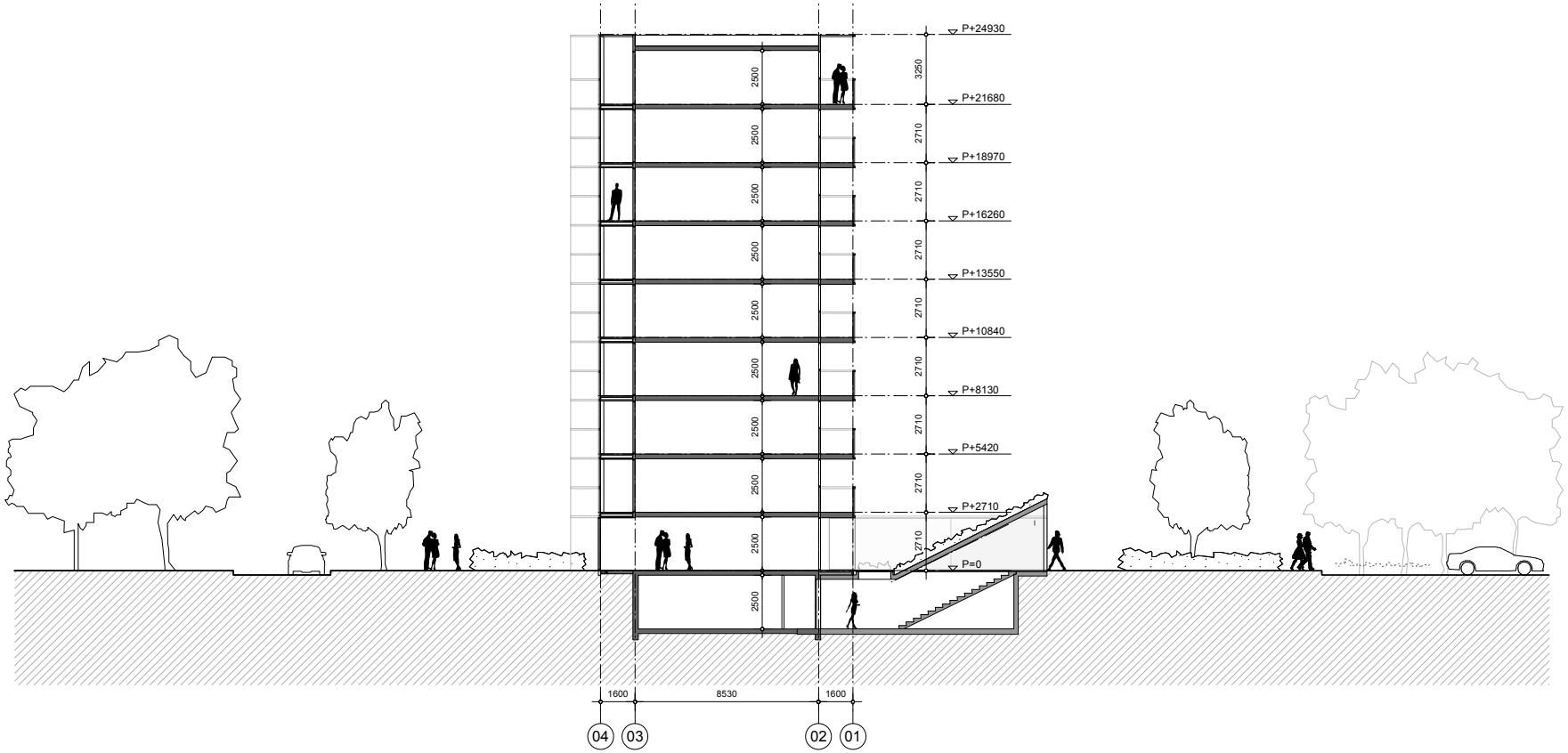

0 1 5 10

schaal 1:200

GEBOUW 1/7 _ DWARSDOORSNEDE

VERHAAL #2
Herbestemming Zaal Harmonie

erfgoed

. OMKEERBAAR RUIMTEGEBRUIK
. TOEKOMST VLAAMSE PAROCHIEKERKEN

-

-

AMBITIE : STILLE RUIMTE
EENZIJDIG GEÖRIENTEERD + NEUTRAAL + ZENITAAL LICHT

-
-

-
-

-
-

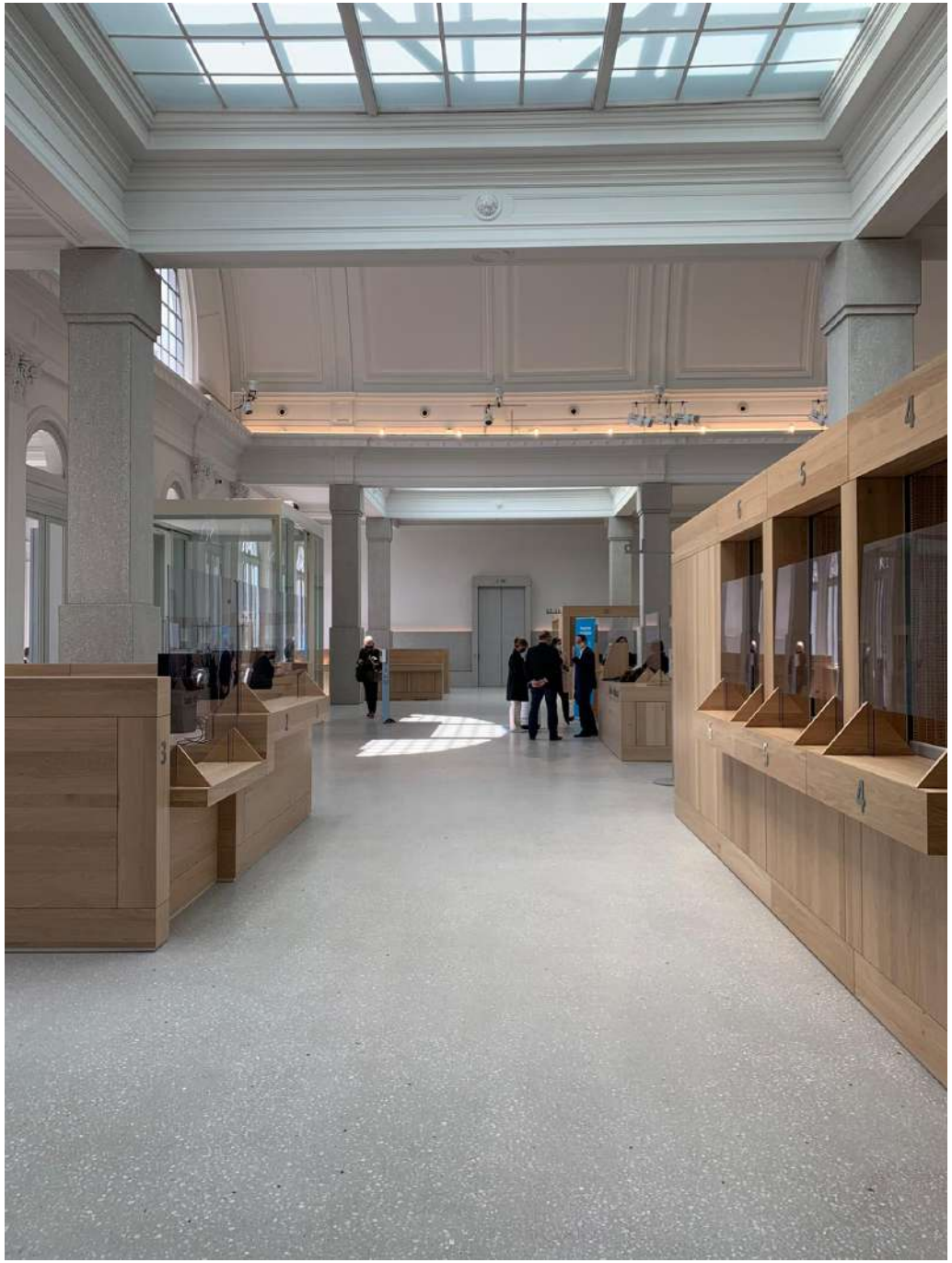

-
-

13.15
16
17
18
19
20.23
Selfservice

-
-

-
-

VERHAAL #3
Patrimoniumstudie Gingelom

Openbare gebouwen

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

OVERZICHTSKAART
PATRIMONIUM GINGELOM

Deze kaart toont het volledige grondgebied van Gingelom met aanduiding van alle gebouwen opgenomen in de patrimoniumstudie. De verschillende kleuren geven de thematische indeling van de gebouwen weer. De hoofdfunctie van het gebouw bepaalt zijn thematische indeling. Het zou dus kunnen dat een gebouw ook gedeeltelijk onder een ander thema past. De gebouwen, in het vet aangeduid, zijn in eigendom van de gemeente. De kaart is een geografische samenvatting van de inventaris.

De overzichtskaarten die volgen tonen telkens het volledige grondgebied van Gingelom met aanduiding van de gebouwen per thema. Daarna volgen telkens een foto en beknopte info van alle gebouwen binnen dat thema.

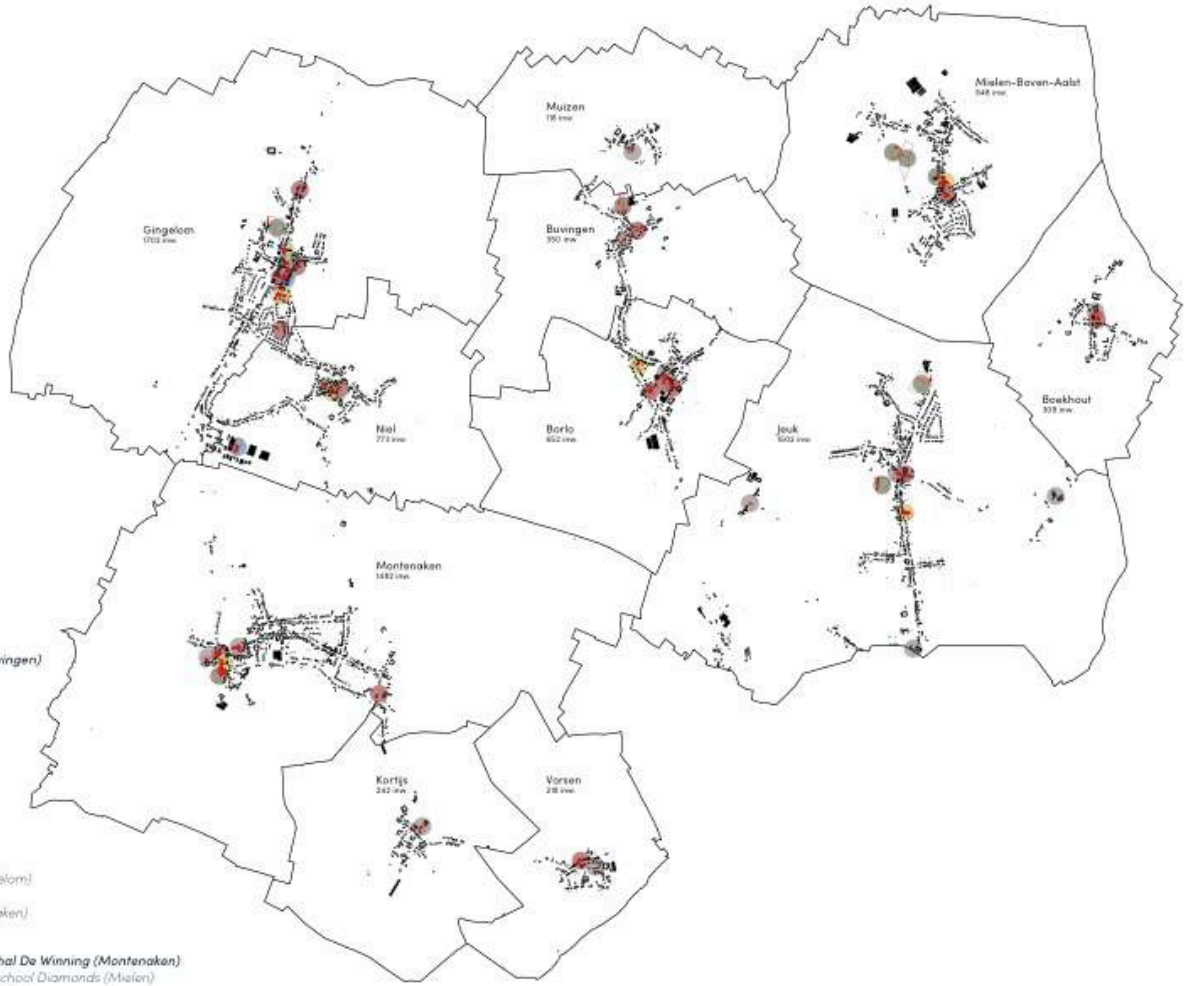

GEMEENTELIJKE DIENSTEN
- ***Gemeentehuis (Gingelom)***
- ***CLIM Bibliotheek (Gingelom)***
- ***Politie/Kinderopvang (Gingelom)***
- ***Technische dienst***

KERKELIJK PATRIMONIUM
- ***Kerk Boekhout***
- *Kerk Borlo*
- *Kerk Buvingen*
- ***Kerk Gingelom***
- ***Kerk Jeuk***
- ***Kerk Kortijs***
- ***Kerk Mielen***
- *Kerk Montenaken*
- *Kerk Muizen*
- ***Kerk Niel***
- *Kerk Vorsen*
- *OLV Kapel Jeuk*
- ***St-Amandskapel Jeuk***
- ***St-Jobkapel Jeuk***
- *Stepskapel Montenaken*
- *Pastorie Gingelom*
- *Pastorie Montenaken*

SCHOLEN
- ***De Grooiboog (Borlo)***
- *De Regent (Gingelom)*
- ***De Kleurenboom (Gingelom)***
- ***De Grooiboog (Jeuk)***
- ***De Grooiboog (Mielen)***
- ***De Kleurenboom (Montenaken)***
- ***De Kleurenboom (Niel)***

ZALEN
- ***gemeente:***
  - ***Dennenhof (Boekhout)***
  - ***DC Park van de Vriendschap (Buvingen)***
  - ***Zaal Elckerlyck (Gingelom)***
  - ***'t Kulfertje (Gingelom)***
  - ***CH Den Dries (Montenaken)***
- ***kerkfabriek:***
  - *CC Borlo (Borlo)*
  - *Parochiezaal (Jeuk)*
  - *Parochiezaal (Mielen)*
  - *Parochiezaal Lindehof (Niel)*
  - *OC De Tweede Jeugd (Vorsen)*
- ***privé:***
  - *'t Maanhof (Borlo)*
  - *Het Pachthof (Borlo)*
  - *Harmonielokaal Cecilia Inn (Gingelom)*
  - *Zaal Tijl (Gingelom)*
  - *Feestzaal La Jouissance (Montenaken)*

SPORT/VRIJE TIJD
- *RDK Gravelo (Buvingen)*
- *KV Eendracht (Gingelom)*
- ***Daring (Jeuk)***
- *HUVO (Jeuk)*
- *RDK (Mielen)*
- ***Sporthal De Winning (Montenaken)***
- *Dansschool Diamonds (Mielen)*
- *KLJ (Mielen)*

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

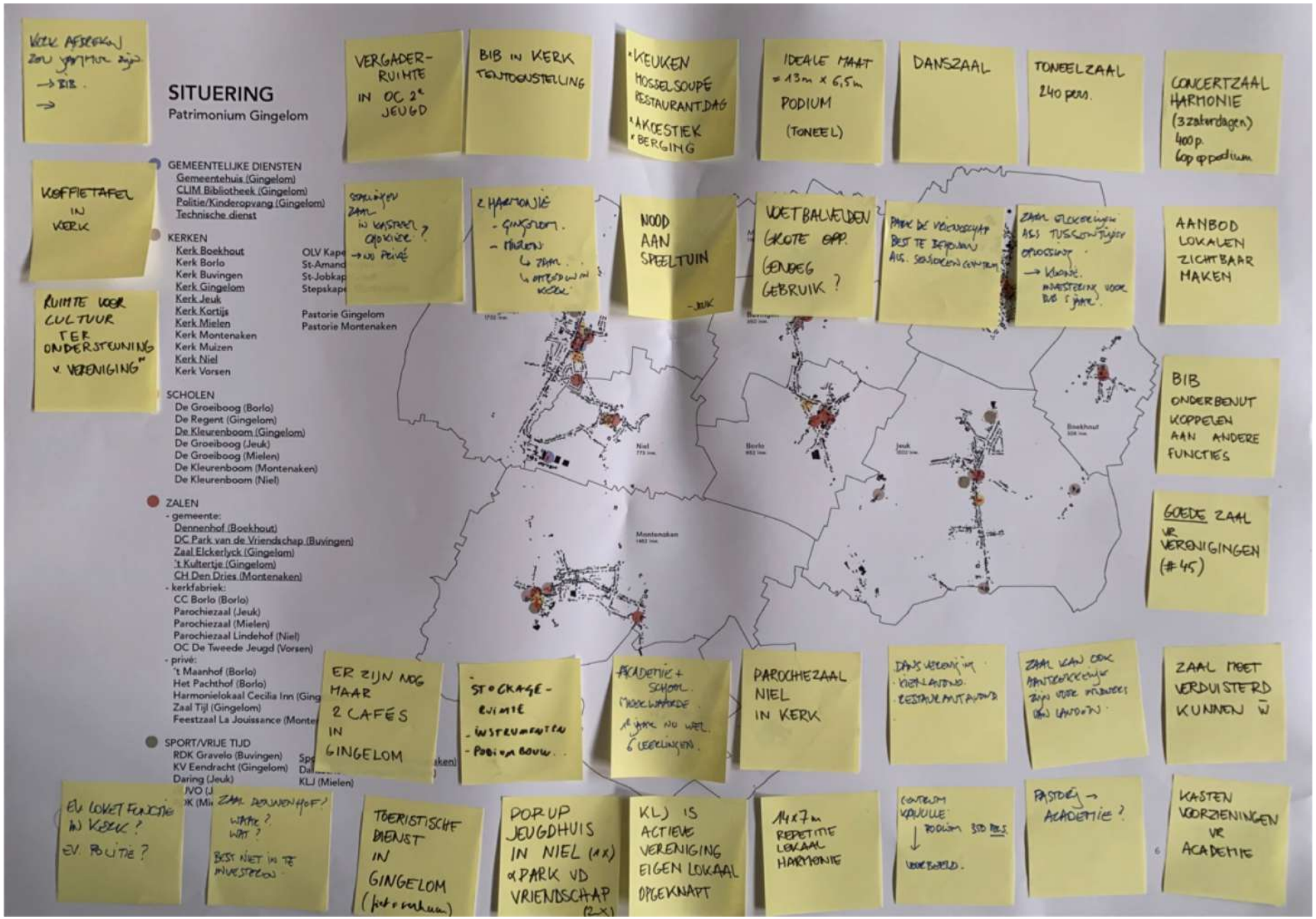

INVENTARISATIE EN PARTICIPATIE
INZICHT IN BEHOEFTEN EN AANBOD

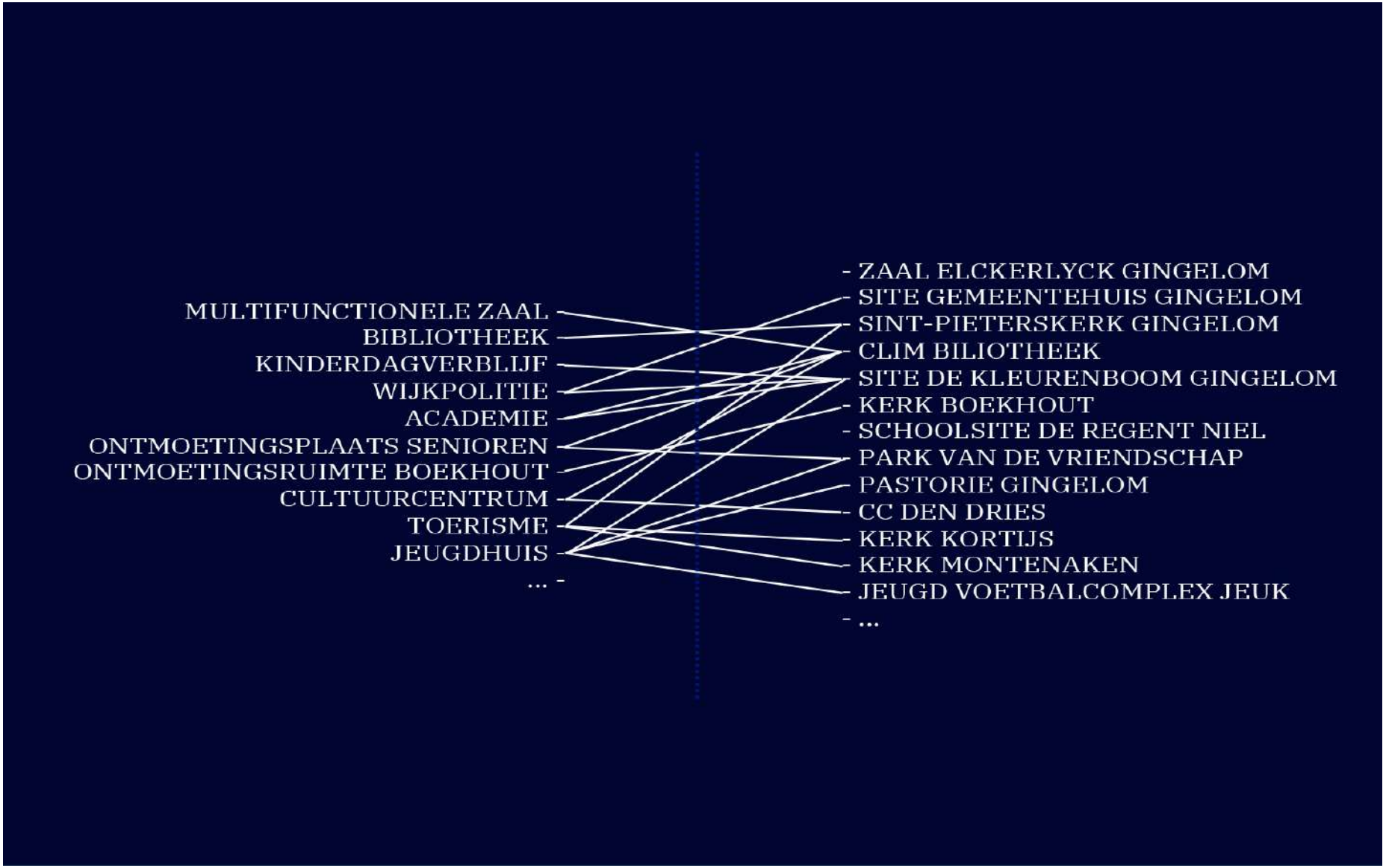

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

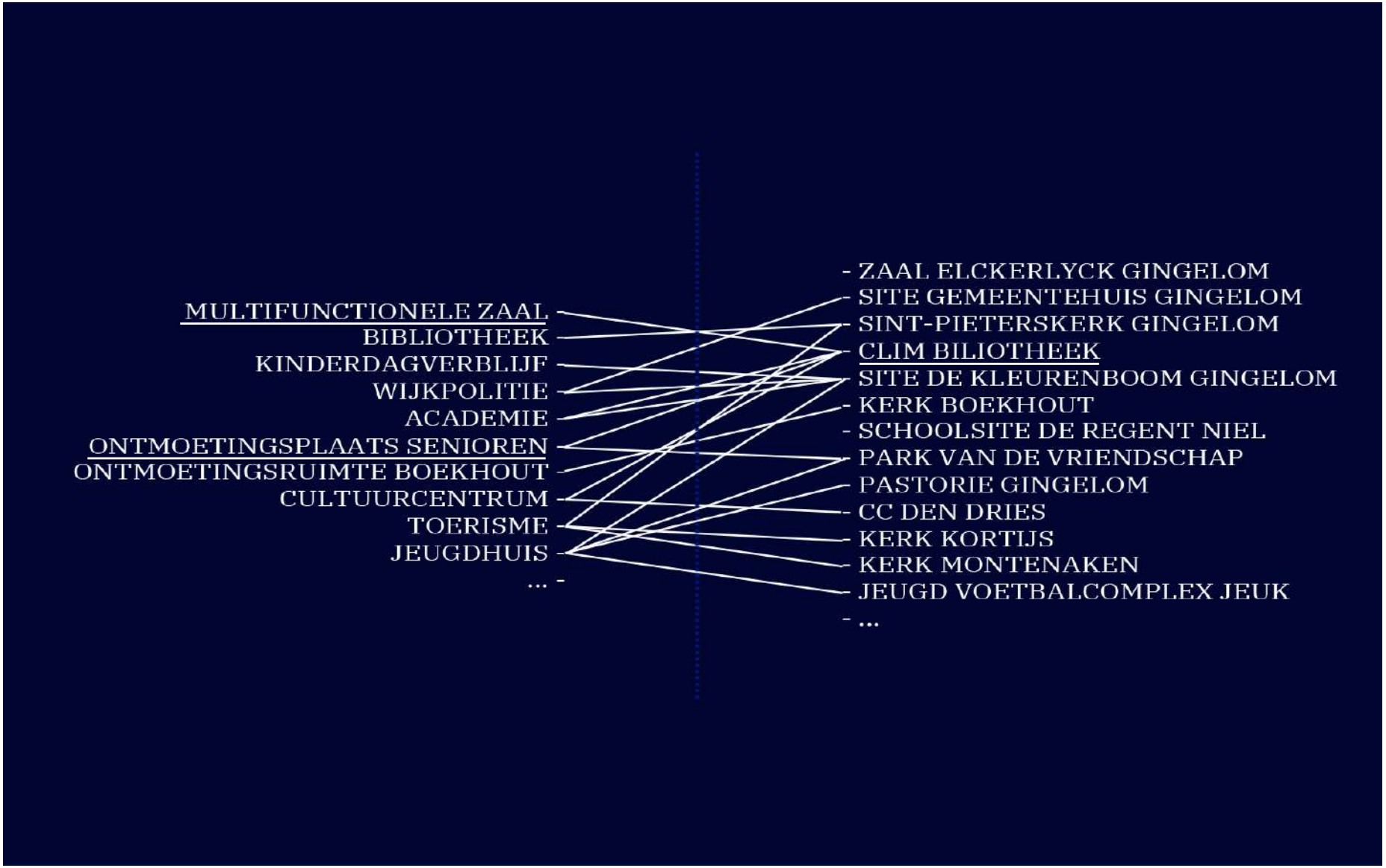

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

4.1 MULTIFUNCTIONELE RUIMTE IN CLIM

De vraag naar een multifunctionele zaal voor +/- 250 personen zou kunnen gerealiseerd worden in de huidige ruimte van de bibliotheek CLIM. Tevens kan deze multifunctionele zaal ook dienstdoen als ontmoetingsruimte voor senioren waardoor het Park van de Vriendschap op termijn kan herbestemd worden (ev. als jeugdhuis,...) of afgestoten worden. Deze keuze heeft tot voordeel om een zinvolle bestemming te geven aan de huidige onderbenutte bibliotheekruimte en geeft aanleiding om een degelijke nieuwe keuken te installeren die voor diverse doeleinden kan gebruikt worden. De zaal kan ervoor zorgen dat huidige verenigingen van Gingelom niet genoodzaakt worden om voor hun activiteiten te moeten uitwijken naar naastliggende gemeenten. Tevens kan het ook een aantrekkingspool worden voor verenigingen buiten Gingelom om het gebruik nog beter te optimaliseren. De vergaderruimte op de verdieping kan haar huidig gebruik behouden. Het is eveneens mogelijk dat het gebruik voor de tekenacademie verhuist naar de schoolsite van De Kleurenboom De Steenweg.
We willen eveneens meegeven dat de naastliggende pastorie op middellange termijn een opportuniteit heeft om herbestemd te worden tot ruimte voor het verenigingsleven en/of academie. De nabijheid van de multifunctionele zone maakt van deze site dan een culturele site van Gingelom.

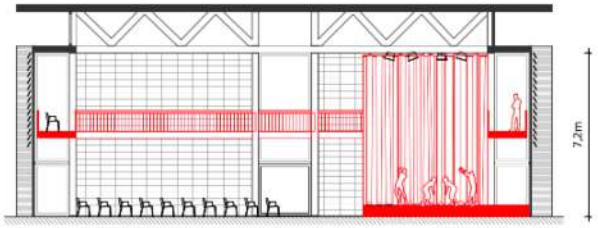

Snede AA'

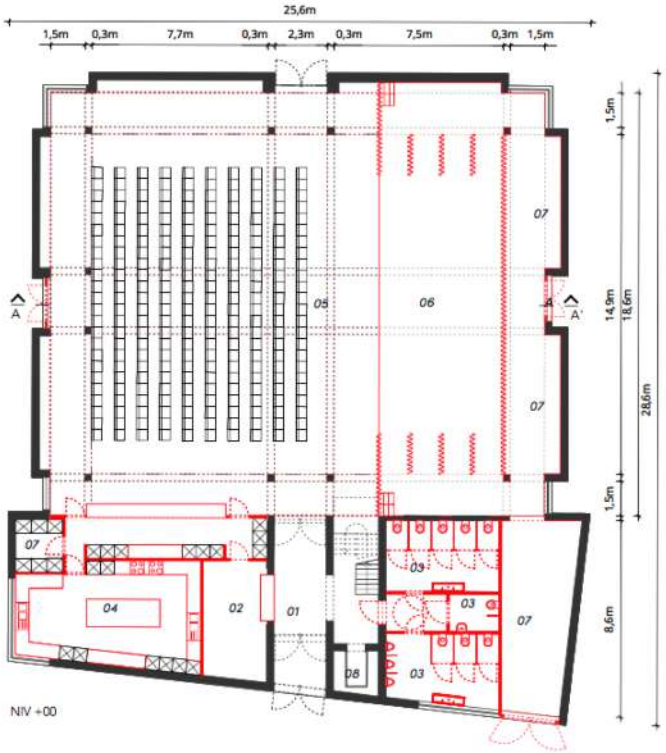

NIV +00

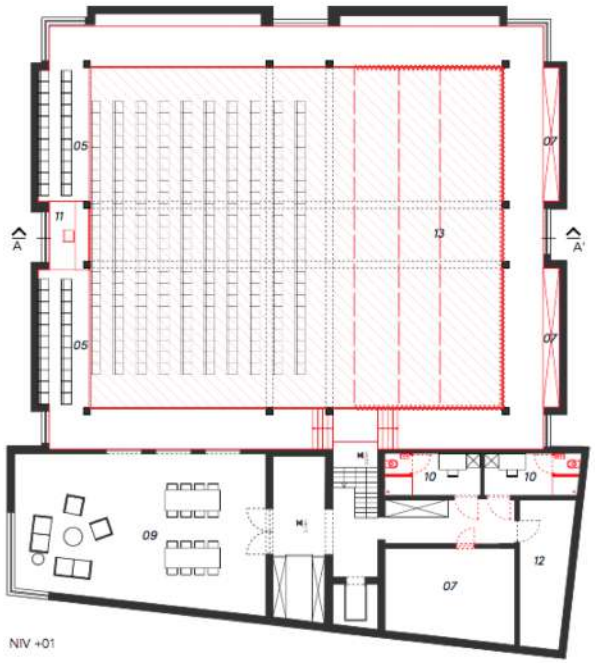

NIV +01

01 inkom
02 vestiaire
03 sanitair
04 keuken/bar
05 zitplaatsen (plooistoelen)
06 podium
07 berging
08 lift
09 greenroom/Park Van De Vriendschap
10 loges
11 licht/audio directie
12 techinsche ruimte
13 vide met ophangingsysteem audiotechnieken

totale oppervlakte: 976m²
oppervlakte zaal: 268m²
oppervlakte podium (excl. coulissen): 62m²
aantal zitplaatsen: 284

GRONDPLAN +00/+01/SNEDE AA

0 1 2 5 1:200

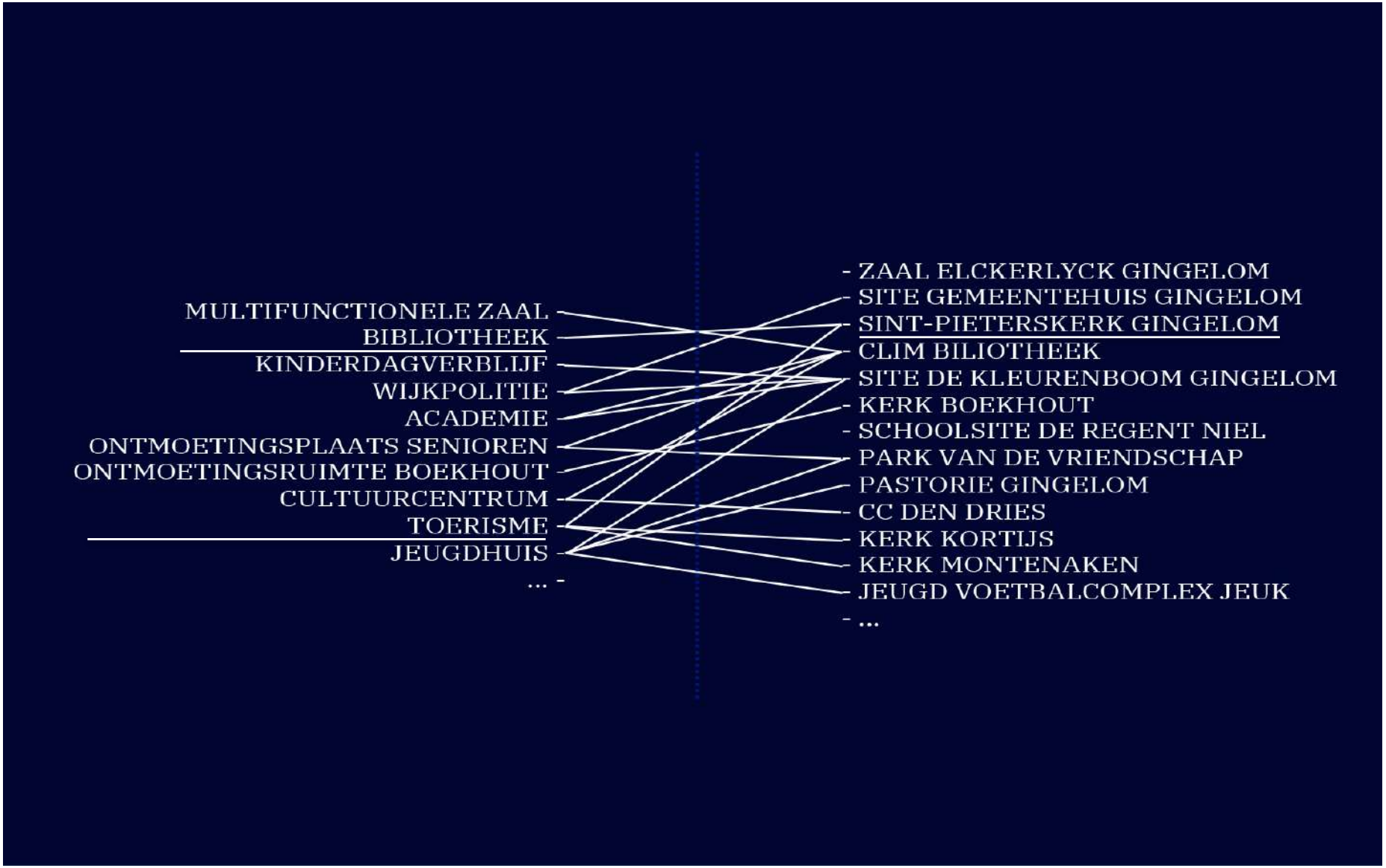

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

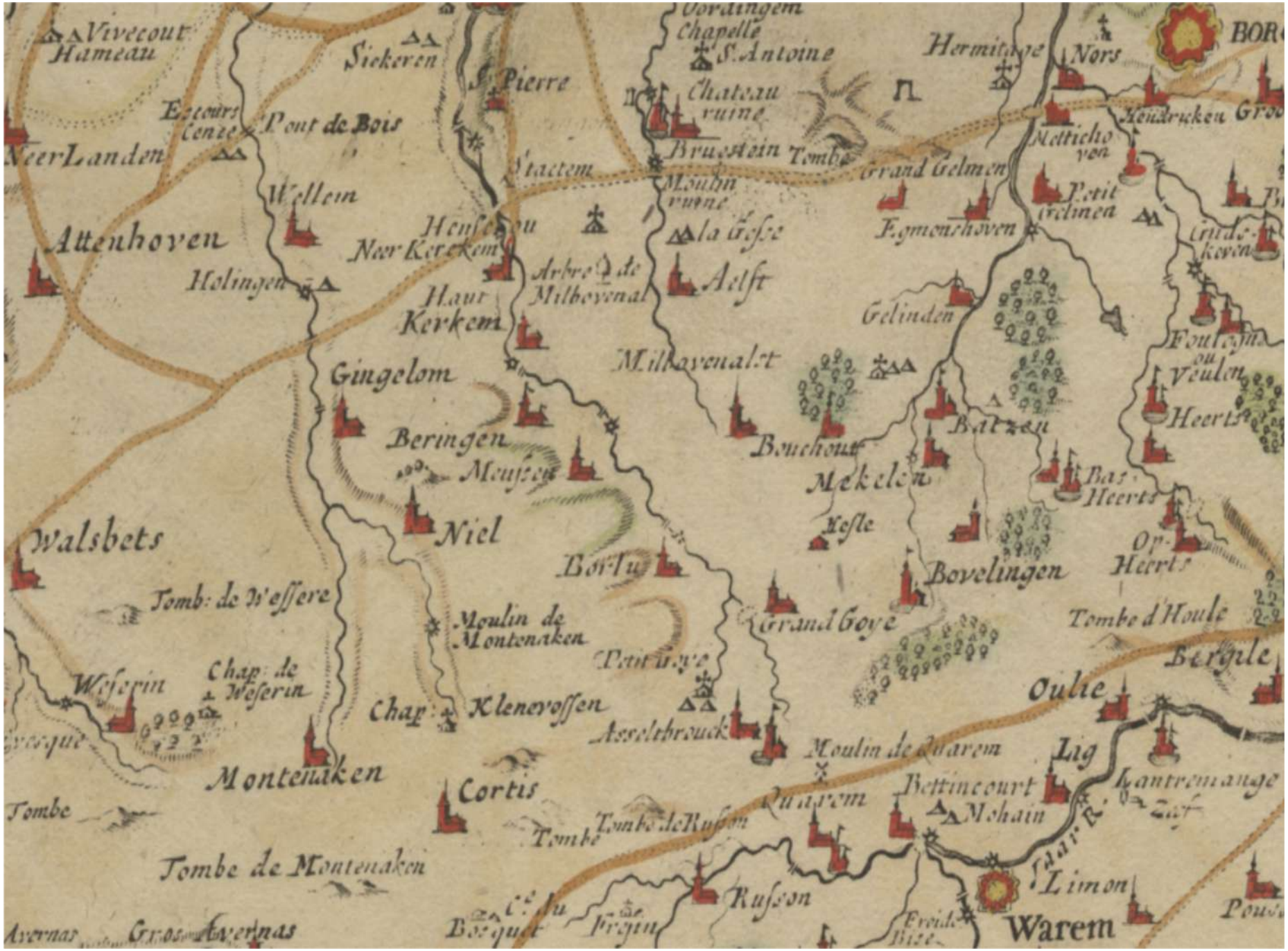

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

SITUERING

Patrimonium Kerken

KERKEN

Kerk Boekhout
Kerk Borlo
Kerk Buvingen
Kerk Gingelom
Kerk Jeuk
Kerk Kortijs
Kerk Mielen
Kerk Montenaken
Kerk Muizen
Kerk Niel
Kerk Vorsen

OLV Kapel Jeuk
St-Amandskapel Jeuk
St-Jobkapel Jeuk
Stepskapel Montenaken

Pastorie Montenaken

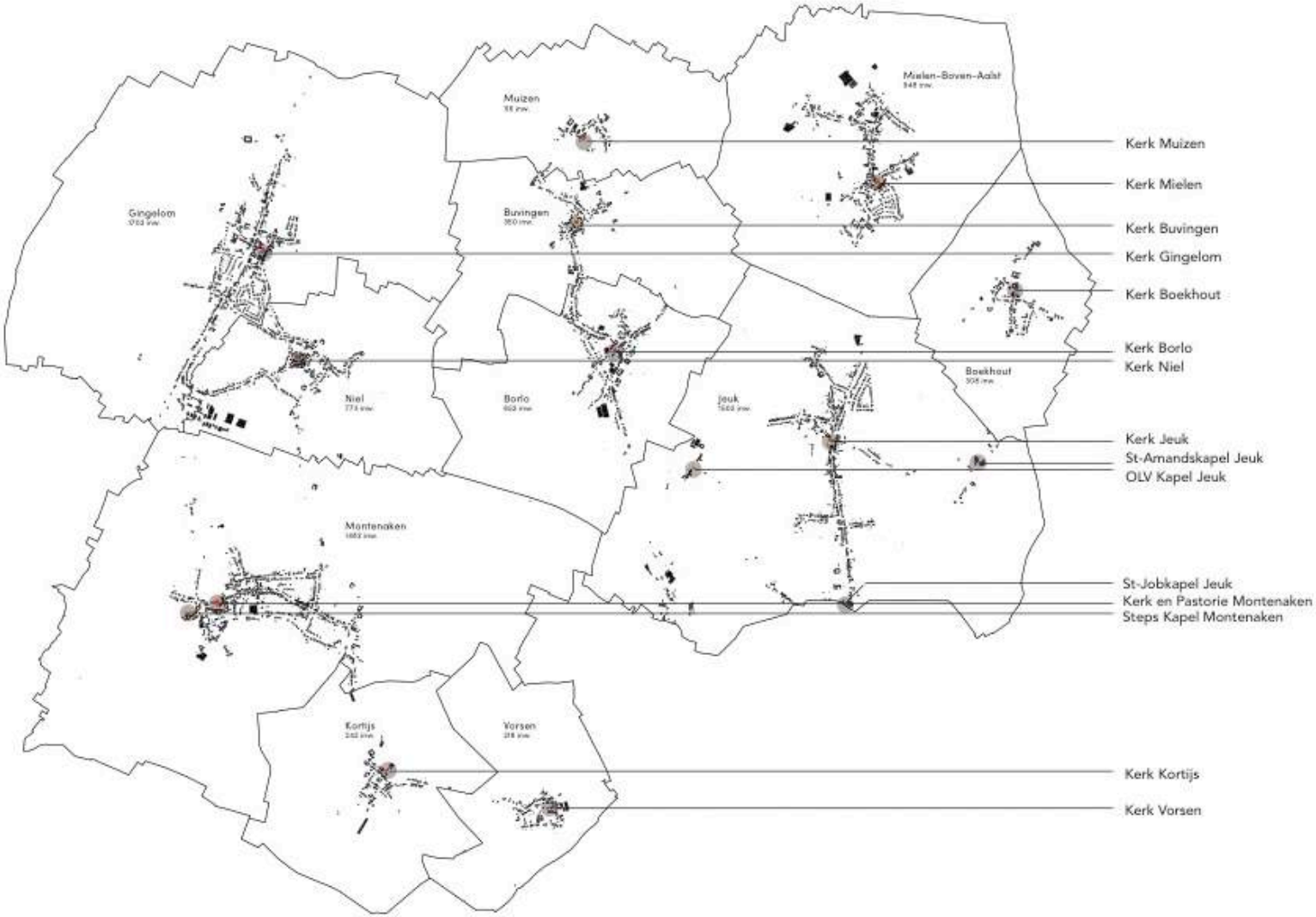

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

4.2 BIBLIOTHEEK + LOKET VRIJE TIJD IN KERK

Gezien de vorige keuze, dient er een nieuwe locatie gezocht te worden voor de bibliotheek. Hiervoor wordt gekeken naar de Sint-Pieterskerk Gingelom gezien enerzijds de centrale ligging van deze kerk en haar monumentale uitstraling. Voorsorterend op de toekomstige wijzigingen van het parochiale plan van de kerken in Gingelom, kan er best op korte termijn nagedacht worden over zinvolle nevenbestemming voor de diverse kerken binnen Gingelom. Het voorzien van de bibliotheek als nevenbestemming in de Sint-Pieterskerk zou hierbij een uitgelezen opportuniteit zijn. Hierbij wordt uitgegaan dat deze ruimte meer zal worden op termijn dan enkel het stapelen van boeken in rekken. Het kan een nieuw centraal ontmoetingspunt worden voor de inwoners van Gingelom én haar bezoekers. Vandaar wordt er ook voorgesteld om in de kerk een onthaalpunt te voorzien voor de cultuur-toeristische ontsluiting van de gemeente. Op specifieke momenten zoals tijdens de bloesemperiode kan deze plek het onthaalpunt worden voor de toeristen die het bijzondere cultuurlandschap van Gingelom wil bezoeken. De bibliotheek in de kerk met zijn positie tegenover het gemeentehuis kan in dat geval ook perfect de loketfunctie van de dienst vrije tijd opnemen. Ook de aanwezigheid van voldoende parkeerplaatsen rond deze zone is een pluspunt. Daarnaast kan deze ruimte ook gebruikt worden voor kleine lezingen en/of concerten.
Het religieus gebeuren kan behouden blijven en wordt voornamelijk voorzien in het koorgedeelte. Door een afsluiting te voorzien door bvb een aangepast gordijn kan deze zone haar sacrale karakter behouden voor diensten van 50 à 60 personen.

01 inkom
02 mindervalide toilet
03 onthaal
04 bibliotheekrekken
05 leestafel
06 media bakken
07 leeshoek
08 kapel
09 sanitair
10 altaar
11 sachristie
12 tuin
13 terras

totale oppervlakte: 676m²
aantal lopende meter boekenrekken: 105m
aantal zitplaatsen kapel: 66
afmeting kapel: 6,3x16,5m

GRONDPLAN +00

0 1 2 5

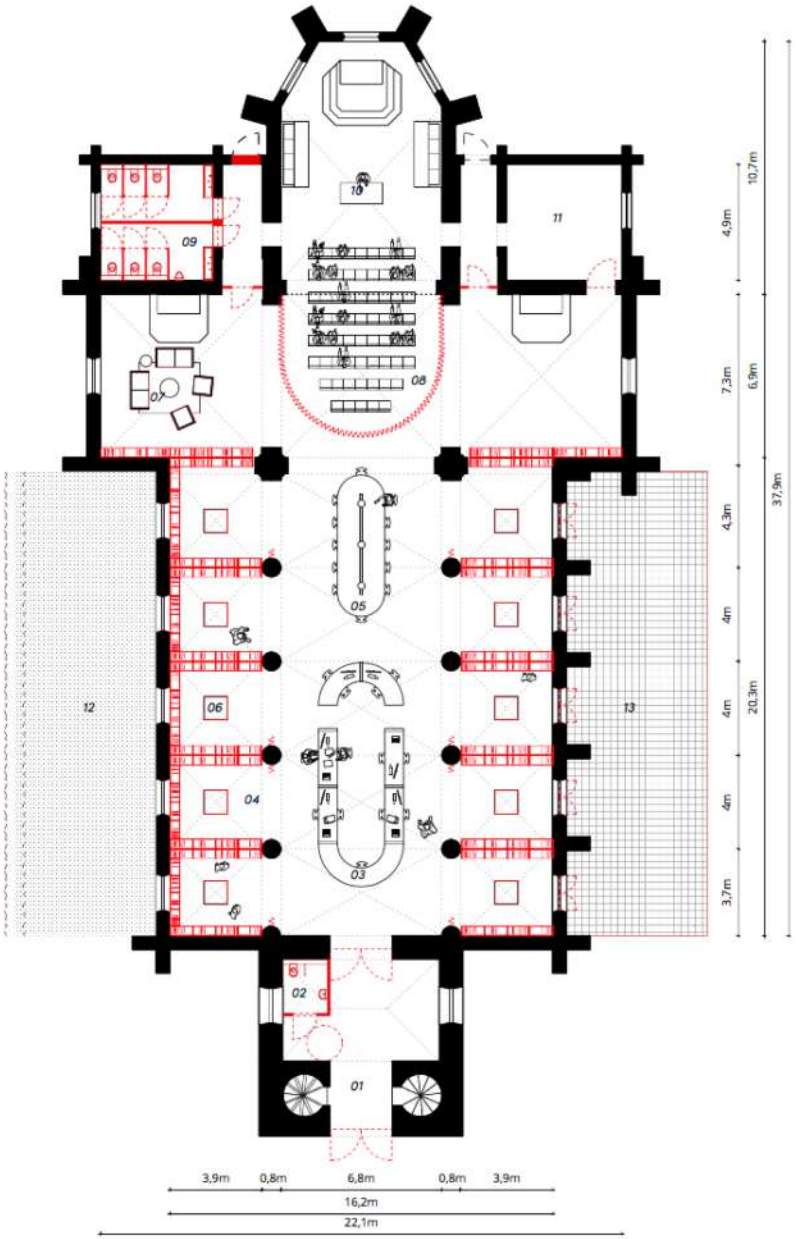

PATRIMONIUMSTUDIO GINGELOM
BEHOEFTEN VS BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

Wat als… we de bib nu eens zouden inrichten in de ke

De gemeente Gingelom en verschillende andere organisaties beschikken over een uitgebreid gebouwenpatrim dat ten dienste van de gemeenschap staat. De functie en het gebruik van deze gebouwen is historisch gegroeid, heen de jaren geëvolueerd en mogelijks niet meer aangepast aan huidige en toekomstige noden.

Om een duurzame toekomstvisie te ontwikkelen besloot de gemeente een patrimoniumstudie uit te voeren.

Verloop van de studie
De eerste fase van de patrimoniumstudie bestond uit een compact maar integraal analyse- en onderzoekstraject. werden de openbare en private gebouwen die op één of andere manier de gemeenschap dienen in kaart gebrach kerken, feestzalen, buurthuizen, scholen, administratieve gebouwen, … De stedenbouwkundige ligging, de bouwk toestand, de kwaliteit en het gebruik werden afgetoetst.

Vervolgens werd er ingezoomd op de huidige en toekomstige behoeften van de gemeente. Er vonden tal van o momenten plaats met de gemeentelijke diensten, het schepencollege, de gemeenteraad, de kerkfabrieken en he Onderwijs. Tijdens een open-atelieravond in de bibliotheek, waarop alle inwoners van Gingelom waren uitge werden deze behoeften nogmaals scherp gesteld en aangevuld.
Aan de hand van ontwerpend onderzoek werden de mogelijke scenario's uitgewerkt als antwoord op de behoef noden die gedetecteerd werden. Door alle mogelijkheden grondig af te toetsen, kwamen de voor- en nadelen in en kon er tot slot een objectieve en heldere keuze worden gemaakt van een viertal voorkeurscenario's.

Hierna worden de voorkeurscenario's kort toegelicht. De volledige studie kunt u terugvinden op onze website: www.gingelom.be.

Multifunctionele zaal in CLIM
De behoefte voor een multifunctionele zaal met minstens 250 zitplaatsen leeft binnen het rijke verenigingsleve Gingelom. In de zoektocht naar een gepaste site voor een multifunctionele zaal werden verschillende locaties onde die vandaag onderbenut zijn of die zich aandienen om omgevormd te worden tot een zaal die multifunctioneel g toelaat.

ACADEMIE – TURNHOUT (WIT architecten)

Er werd gekozen voor de omvorming van bibliotheek CLIM tot multifunctionele zaal. De CLIM (of het Centrum voor Lectuur, Informatie en Multimedia), gelegen in de Surlet de Chokierstraat in Gingelom, werd gebouwd in 2003 en is sindsdien in gebruik als bibliotheek. De CLIM wordt vandaag niet optimaal gebruikt. en de omvorming naar een multifunctionele zaal vraagt bouwtechnisch relatief weinig ingrepen.
Deze keuze heeft als voordeel dat er een zinvolle bestemming wordt gegeven aan de huidige onderbenutte bibliotheekruimte. Bovendien bestaat er de mogelijkheid om een degelijke nieuwe keuken te installeren die voor diverse doeleinden kan gebruikt worden. De nieuwe zaal kan dan bijvoorbeeld zowel voor toneelvoorstellingen als voor mosselsoupers worden gebruikt. Daarnaast zou deze ook dienst kunnen doen als ontmoetingsruimte voor senioren, waardoor het Park van de Vriendschap op termijn mogelijk een nieuwe bestemming kan krijgen of verkocht kan worden.

Bibliotheek en loket Vrije Tijd in kerk
Gezien de vorige keuze, dient er een nieuwe locatie gezocht te worden voor de bibliotheek. Hiervoor werd al snel gekeken naar de Sint-Pieterskerk in Gingelom, gezien de centrale ligging van deze kerk en haar monumentale uitstraling. De functie van bibliotheek leent zich uitstekend als nevenbestemming voor de Sint-Pieterskerk: de serene atmosfeer die eigen is aan bibliotheken komt immers volledig tot zijn recht in de architectuur van kerken.

We gaan er van uit dat we met deze ruimte meer kunnen doen dan enkel boeken in rekken stapelen. Het kan een nieuw centraal ontmoetingspunt worden voor de inwoners van Gingelom en haar bezoekers. Daarom wordt er ook voorgesteld om in de kerk een onthaalpunt te voorzien voor de cultuur-toeristische ontsluiting van de gemeente. De bibliotheek in de kerk, met zijn positie tegenover het gemeentehuis, kan ook perfect de loketfunctie van de dienst Vrije Tijd opnemen. De aanwezigheid van voldoende parkeerplaatsen rond deze zone is een pluspunt. Daarnaast kan deze ruimte gebruikt worden voor kleine lezingen en/of concerten.

Het religieuze gebeuren blijft behouden in het koorgedeelte. Door een gepaste afsluiting kan deze zone haar sacrale karakter behouden voor kleinere erediensten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK - DIKSMUIDE

Vernieuwing kinderdagverblijf
Het kinderdagverblijf Minimax aan de Steenweg in Gingelom worstelt vandaag met haar huidige gebouw: de dienst kampt met een ruimtetekort en botst op de beperkingen van de huidige infrastructuur.
De vestiging van De Kleurenboom, die in hetzelfde gebouw gehuisvest is, zal op korte termijn de site verlaten. Dit biedt een enorme opportuniteit om het kinderdagverblijf onder te brengen in de volledige cluster van gebouwen. Het voorkeurscenario voor het kinderverblijf Minimax gaat dan ook uit van een optimalisering van de huidige gebouwen na de stopzetting van de activiteiten van de school. Op de bovenverdieping kan het wijkkantoor van de politie behouden blijven en is er eventueel plaats voor nieuwe functies.

Ontmoetingsruimte Boekhout
Tot voor kort functioneerde zaal Dennenhof als ontmoetingsruimte voor de deelgemeente Boekhout. Deze zaal is echter in slechte staat en voldoet niet meer aan de huidige comforteisen. Zeer recent werd de zaal om veiligheidsredenen gesloten. Aangezien de noodzakelijke renovatie van het gebouw zeer duur is, werd onderzocht of de naastliggende kerk tegemoet kan komen in de behoefte die zaal Dennenhof achter zou laten.

VERHAAL #4
GO! Ensorinstituut – Oostende

onderwijs

GEBRUIKSCAN
ANALYSE VAN GEBRUIK IN DE TIJD

NIEUWE SCHOOL/MILITAIR HOSPITAAL – WILLY MARCHAL + RENE MEYER
1973 – OPENING STEDELIJK TECH. INSTITUUT VOOR MEISJES + JONGENS OOSTENDE

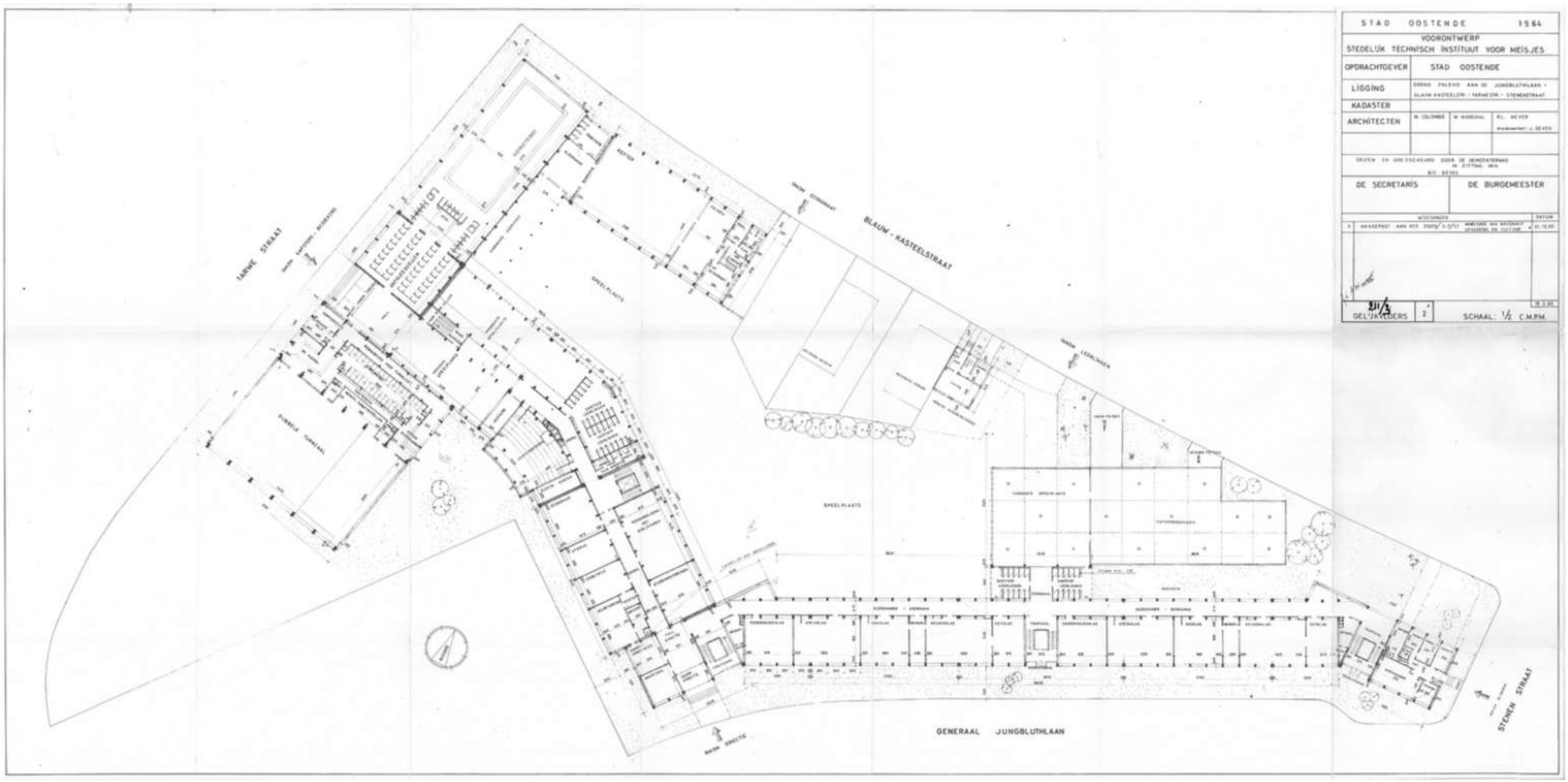

NIEUWE SCHOOL/MILITAIR HOSPITAAL – WILLY MARCHAL + RENE MEYER
1973 – OPENING STEDELIJK TECH. INSTITUUT VOOR MEISJES + JONGENS OOSTENDE

NIEUWE SCHOOL/MILITAIR HOSPITAAL – WILLY MARCHAL + RENE MEYER
1973 – OPENING STEDELIJK TECH. INSTITUUT VOOR MEISJES + JONGENS OOSTENDE

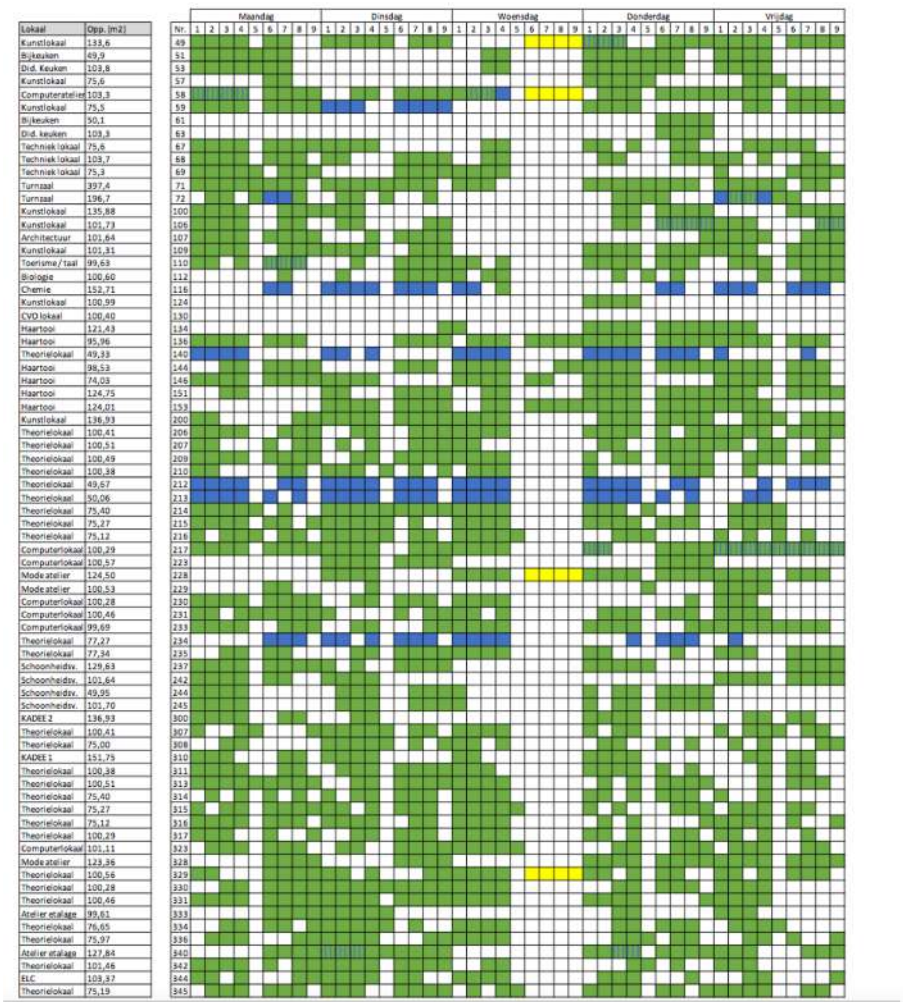

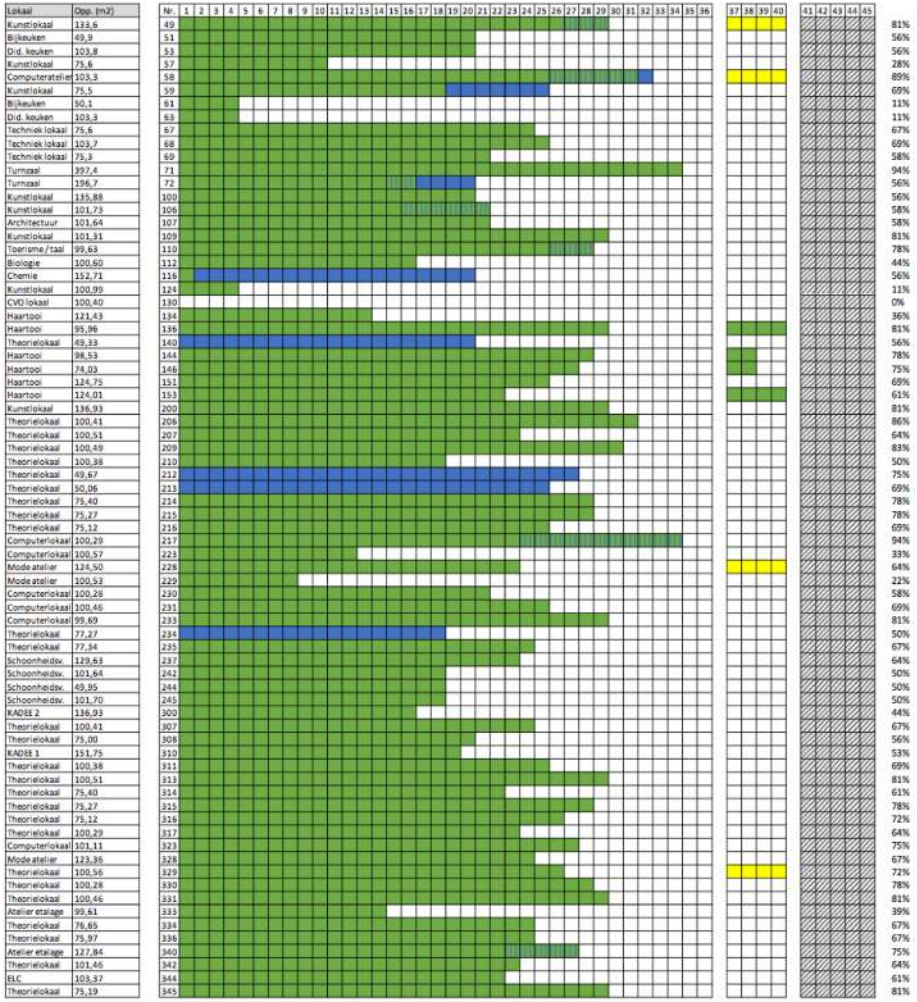

GEBRUIKSCAN
ANALYSE VAN GEBRUIK IN DE TIJD

Lokaal	Opp. (m2)	Nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	
Turnzaal	397,4	71																																														94%
Computerlokaal	100,29	217																																														94%
Computeratelier	103,3	58																																														89%
Theorielokaal	100,41	206																																														86%
Theorielokaal	100,49	209																																														83%
Kunstlokaal	133,6	49																																														81%
Kunstlokaal	101,31	109																																														81%
Haartooi	95,96	136																																														81%
Kunstlokaal	136,93	200																																														81%
Computerlokaal	99,69	233																																														81%
Theorielokaal	100,51	313																																														81%
Theorielokaal	100,46	331																																														81%
Theorielokaal	75,19	345																																														81%
Toerisme / taal	99,63	110																																														78%
Haartooi	98,53	144																																														78%
Theorielokaal	75,40	214																																														78%
Theorielokaal	75,27	215																																														78%
Theorielokaal	75,27	315																																														78%
Theorielokaal	100,28	330																																														78%
Haartooi	74,03	146																																														75%
Theorielokaal	49,67	212																																														75%
Computerlokaal	101,11	323																																														75%
Atelier etalage	127,84	340																																														75%
Theorielokaal	75,12	316																																														72%
Theorielokaal	100,56	329																																														72%
Kunstlokaal	75,5	59																																														69%
Techniek lokaal	103,7	68																																														69%
Haartooi	124,75	151																																														69%
Theorielokaal	50,06	213																																														69%
Theorielokaal	75,12	216																																														69%
Computerlokaal	100,46	231																																														69%
Theorielokaal	100,38	311																																														69%
Techniek lokaal	75,6	67																																														67%
Theorielokaal	77,34	235																																														67%
Theorielokaal	100,41	307																																														67%
Mode atelier	123,36	328																																														67%
Theorielokaal	76,65	334																																														67%
Theorielokaal	75,97	336																																														67%
Theorielokaal	100,51	207																																														64%
Mode atelier	124,50	228																																														64%
Schoonheidsv.	129,63	237																																														64%
Theorielokaal	100,29	317																																														64%
Theorielokaal	101,46	342																																														64%
Haartooi	124,01	153																																														61%
Theorielokaal	75,40	314																																														61%
ELC	103,37	344																																														61%
Techniek lokaal	75,3	69																																														58%
Kunstlokaal	101,73	106																																														58%
Architectuur	101,64	107																																														58%
Computerlokaal	100,28	230																																														58%
Bijkeuken	49,9	51																																														56%
Did. keuken	103,8	53																																														56%
Turnzaal	196,7	72																																														56%
Kunstlokaal	135,88	100																																														56%
Chemie	152,71	116																																														56%
Theorielokaal	49,33	140																																														56%
Theorielokaal	75,00	308																																														56%
KADEE 1	151,75	310																																														53%
Theorielokaal	100,38	210																																														50%
Theorielokaal	77,27	234																																														50%
Schoonheidsv.	101,64	242																																														50%
Schoonheidsv.	49,95	244																																														50%
Schoonheidsv.	101,70	245																																														50%
Biologie	100,60	112																																														44%
KADEE 2	136,93	300																																														44%
Atelier etalage	99,61	333																																														39%
Haartooi	121,43	134																																														36%
Computerlokaal	100,57	223																																														33%
Kunstlokaal	75,6	57																																														28%
Mode atelier	100,53	229																																														22%
Bijkeuken	50,1	61																																														11%
Did. keuken	103,3	63																																														11%
Kunstlokaal	100,99	124																																														11%
CVO lokaal	100,40	130																																														0%

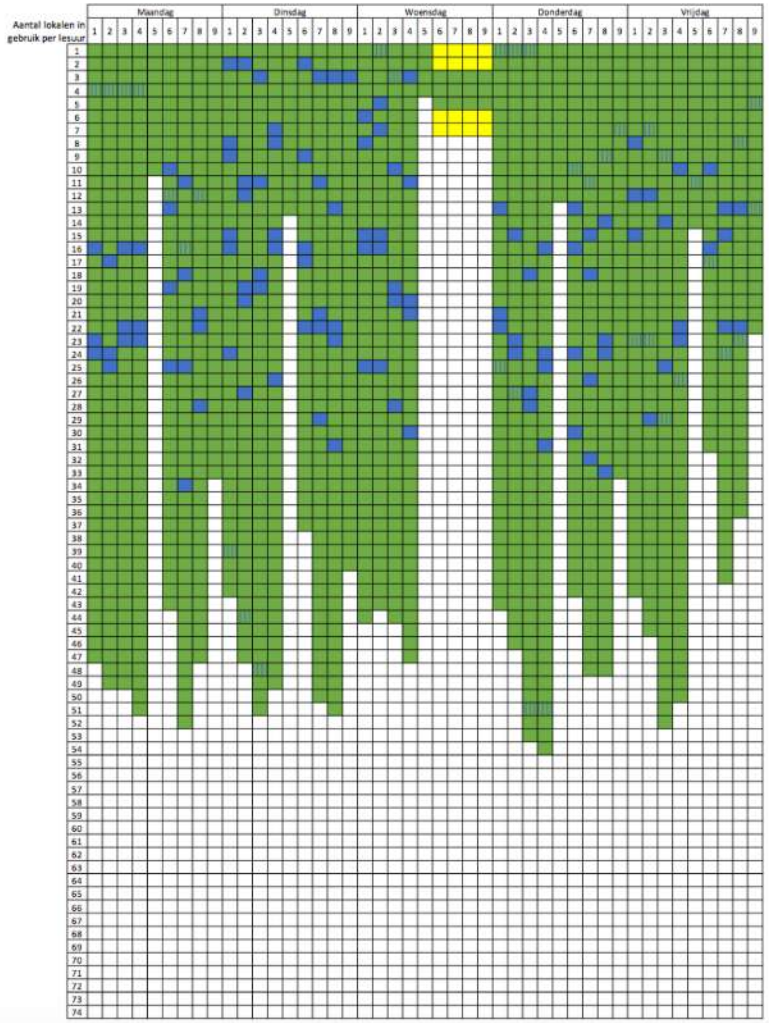

GO! ENSORINSTITUUT
OOSTENDE

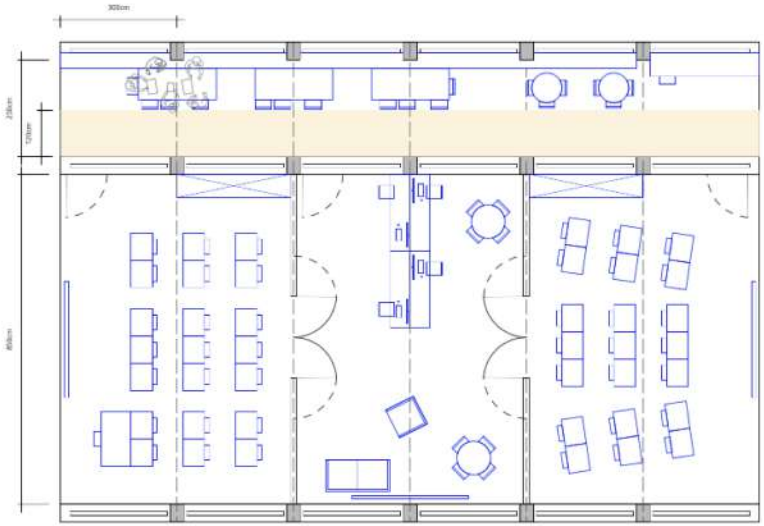

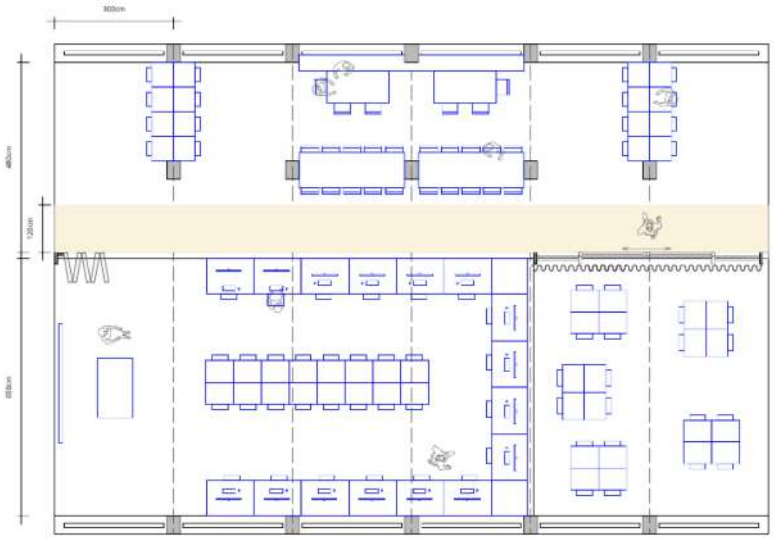

GO! ENSORINSTITUUT
OOSTENDE

GO! ENSORINSTITUUT
OOSTENDE

GO! ENSORINSTITUUT
OOSTENDE

Scenario 1

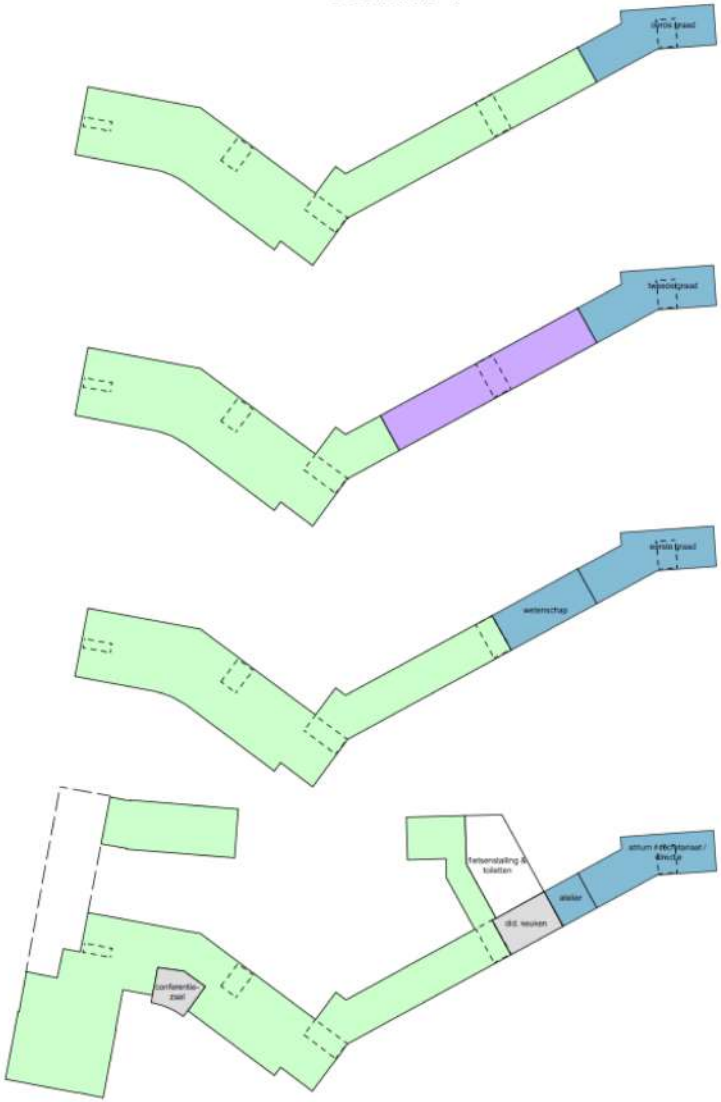

Scenario 2

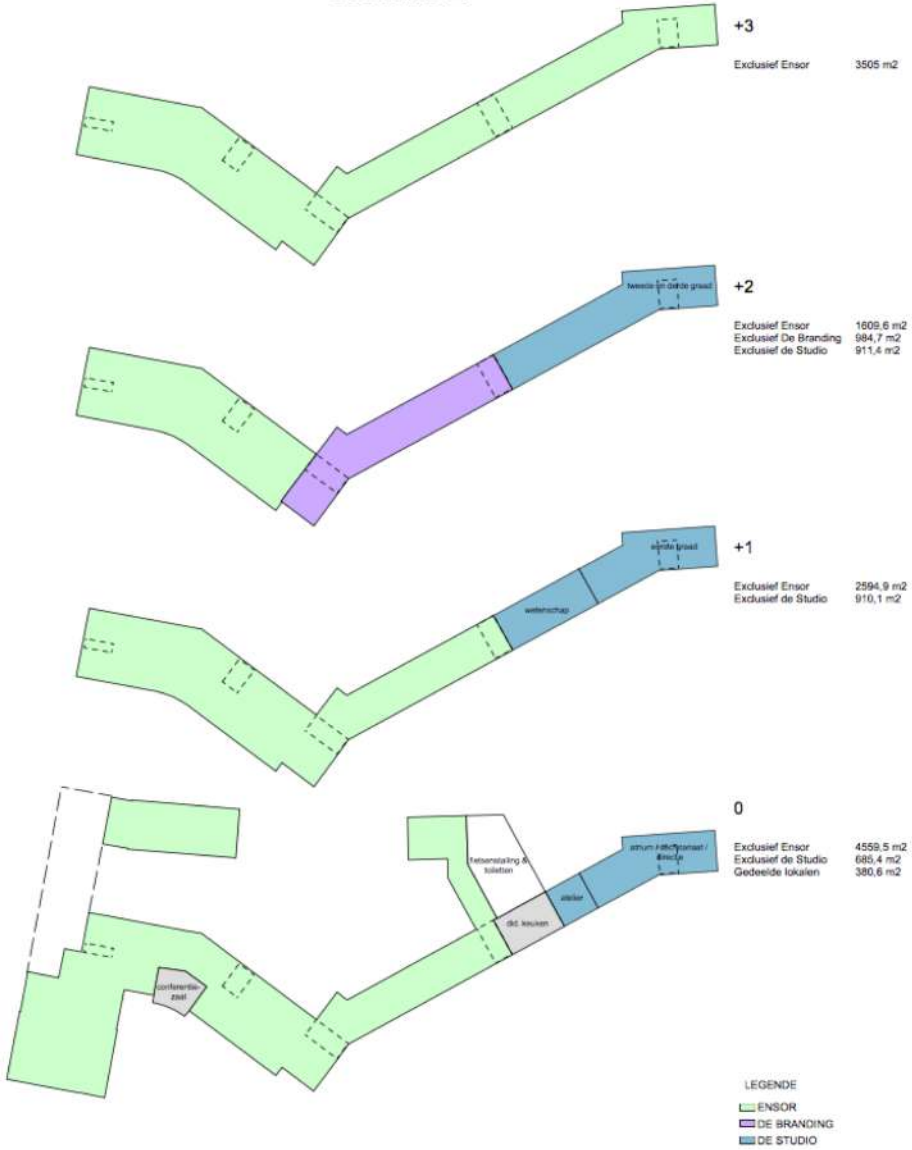

GO! ENSORINSTITUUT
OOSTENDE

GO! ENSORINSTITUUT
OOSTENDE

VERHAAL #5
RE-MOVE wegontharding

lokaal wegennet

opinie & analyse

België blijft miljarden investeren in de uitbreiding van het wegennet, hoewel dat nu al te dicht is. We moeten de bestaande wegen anders en beter leren benutten. **TIM VEKEMANS** en **KRIS PEETERS** doen enkele voorstellen.

Waar een wil is, kan een weg weg

Voor de Vlaming is het verkeer de grootste bekommernis, blijkt uit de Gemeentemonitor. Volgens het redactioneel commentaar van deze krant gisteren blijft er maar één beleidsoptie over, 'het autoverkeer ontmoedigen en het fiets- en voetgangersverkeer ruim baan geven' *(DS 20 maart)*.

Om een goed beleid uit te stippelen, moeten beleidsmakers eerst inzien dat ze ruimtelijke ordening en mobiliteit niet los van elkaar kunnen bespreken. Ze zijn een Siamese tweeling: het lot van de ene helft is verbonden met dat van de andere. Meer wegcapaciteit stimuleert ons om verder van ons werk te gaan wonen en langere afstanden af te leggen. Omgekeerd vereisen verkavelingen ver-van-alles-af meer wegcapaciteit. Mobiliteit en stedenbouw zonder 'grenzen' leiden tot stilstand, onleefbaarheid en onbetaalbaarheid. Dat is algemeen geweten, maar we willen het nog steeds niet beseffen. Daarom voeren we de ene dag een debat over mobiliteit en de andere een over ruimtelijke ordening.

De rode draad in die debatten is nochtans dezelfde: hoe doen we meer met minder? We moeten leren leven binnen een gegeven schaarste aan ruimte.

Dode wolf

In het ruimtelijke debat is vandaag al een hele weg afgelegd. De vraag is niet langer of we onze ruimte anders moeten organiseren, maar hoe we dat moeten doen. Toch wordt de ruimtelijke verdichting nog te vaak gezien als een probleem van de gebouwde ruimte en dus als een louter stedenbouwkundige en architecturale kwestie.

Onze weginfrastructuur is daarbij de olifant in de kamer. Ook die zou een stevige verdichting kunnen gebruiken. Niet in de klassieke betekenis, want met 72.000 km wegen op 13.533 km² hebben we al ongeveer het dichtste wegennet ter wereld. In onze op groei gefocuste maatschappij zien we meer weginfrastructuur nog altijd als een synoniem voor vooruitgang. Dus blijven we 'investeren' in de uitbreiding van ons wegennet, ook al slagen we er niet eens in dat behoorlijk te onderhouden. Zo morsen we met ruimte én met mobiliteit.

Dat de eerste mannetjeswolf die zich in onze contreien vertoont onmiddellijk doodgereden wordt, mag met nog slechts 3 procent tot confetti versnipperde natuur geen toeval heten. Het is wel symbolisch.

Infrastructurele verdichting, in de zin van 'meer mobiliteit met minder infrastructuur', is de noodzakelijke tegenhanger van de verdichting van onze gebouwde ruimte. Ons wegennet is systematisch overgedimensioneerd. Dat betekent in de praktijk dat er te veel verharde wegen zijn. Die kosten geld en blijven geld kosten door onderhoud, verkeersonveiligheid, een problematische waterhuishouding, meer klimaatopwarming (want meer reflectie) en een gehypothekeerde verblijfskwaliteit. Wie het teveel aan wegverharding aanpakt, boekt winst op vele fronten.

Hogere snelheden veronderstellen meer ruimte. Er dient zich dus een unieke kans tot ontharding aan met de verlaging van de snelheidsnorm op onze gewestwegen van 90 naar 70 kilometer per uur en de geleidelijke veralgemening van de zone 30 binnen de bebouwde kom.

Reclaim the streets

We kunnen het probleem ook herformuleren: hoe kunnen we onze mobiliteitsbehoefte oplossen binnen de oppervlakte van de bestaande weginfrastructuur door ze anders en beter te benutten?

Enkele eerste onderzoeken in samenwerking met architectuurstudenten in Limburg, in zowel steden als ruraal gebied, leveren alvast veelbelovende resultaten op. Een 'slimmer' gebruik van wat we al hebben, leidt tot minder verharding, waardoor meer ruimte vrijkomt voor ander gebruik. Infrastructurele verdichting kan leiden naar 'verluchting' en zo het maatschappelijke draagvlak voor de stedenbouwkundige verdichting verbreden. Dichter wonen kan alleen kwaliteitsvol bij de gratie van een kwaliteitsvolle publieke en open ruimte.

Dit is geen wishful thinking, want het gebeurt al in de praktijk. Internationaal is er de *reclaim the streets*-beweging. In de steden zien we een groeiend draagvlak om straten niet alleen te reserveren voor verkeersfuncties. Dat resultteert in tal van nieuwe praktijken, gaande van speelstraten over schoolstraten naar fietsstraten tot leefstraten, tuinstraten en toekomststraten. Telkens wordt harde infrastructurele ruimte, hetzij tijdelijk hetzij definitief, teruggegeven aan meer zachte functies: spelen, ontmoeten, flaneren, wandelen, fietsen, sporten of natuur.

TIM VEKEMANS EN KRIS PEETERS

Wie? Architect-vennoot bij RE-ST dat een onderzoek voert naar de onderbenutting van de weginfrastructuur; lector verkeerskunde (PCVO Limburg) en logistiek (CVO Mechelen) en peter van het onderzoekproject.
Wat? Zowel op het vlak van ruimtelijke ordening als op het vlak van mobiliteit moeten we leren meer doen met minder.

Taxi-ouder

Ook buiten de steden beweegt er wat. Het Kempische Kasterlee, bijvoorbeeld, gaat nog een stap verder. Na intensief overleg met de buurtbewoners zal de Goorseweg, die in waardevol bosrijk gebied ligt, de komende weken gereduceerd worden tot een tweesporenweg. De weg blijft er bruikbaar voor fiets en auto, maar dan met de helft minder beton. Het is een concept dat zowel buiten als binnen de stad toepasbaar is en het kan helpen in de transitie naar een mobiliteitsontwikkeling die wegneutraal is.

Kijk even rondom u. Wedden dat u voorbeelden ziet van oneigenlijk gebruikte verkeersinfrastructuur?

In sommige gevallen kan het zelfs leiden tot een 'weg weg'-effect. Sommige wegen kunnen we gerust geheel of gedeeltelijk teruggeven aan de natuur. Zonder aan mobiliteitscomfort in te boeten en met een bonus in de vorm van meer ruimtelijke kwaliteit. Zoals verdichting niet gaat over minder, maar over meer woonkwaliteit, zo gaat 'ontwegging' niet over minder, maar over meer mobiliteit.

Kijk even rondom u. Wedden dat u voorbeelden ziet van overgedimensioneerde of oneigenlijk gebruikte verkeersinfrastructuur? Zo zouden we om onze landelijke wegen veilig te maken en sluipverkeer te weren, de mogelijkheden van ontharding kunnen ontdekken. Anders dan u intuïtief zou denken, resulteert dit niet in minder, maar in meer mobiliteit.

Recente experimenten zoals dat in Bonheiden, waar landelijke wegen werden herbestemd tot een netwerk van fietsstraten, leverden spectaculair meer functioneel én recreatief fietsverkeer op. Bestemmingen die tot voor kort onbereikbaar waren voor kinderen omdat de weg ernaartoe te onveilig was, zijn nu vlot bereikbaar. Resultaat: meer mobiliteit voor kinderen én voor hun ouders, die niet langer tot taxi-ouder gedegradeerd worden. Infrastructureel 'opruimen' levert ecologische, economische én sociale winst op.

Stel u voor dat we binnenkort samen de *schup* in de grond steken. Deze keer niet als voorbode van meer, maar van minder beton. Hoe disruptief, innoverend, slim én consequent met de huidige ruimtelijke retoriek zou dat niet zijn?

In de steden krijgen straten steeds vaker een andere invulling, als fietsstraat bijvoorbeeld. © Erik van 't Woud/hh

VLAAMS-BRABANT

PROEFTUIN ONTHARDING
SYSTEMISCH ONDERZOEK WEGONTHARDING

VERGELIJKING BELGIË - DUITSLAND
VERHARDINGSCULTUUR - WEGVERSLAVING

VERGELIJKING BELGIË - DUITSLAND
VERHARDINGSCULTUUR - WEGVERSLAVING

RELEVANTE CIJFERS

! SAMENGEVAT

Wegen nemen in:
5,5% grondoppervlak in Vlaanderen
18% ruimtebeslag in Vlaanderen
29,4% van het gemeentebudget
1km groei/jaar per gemeente

Vlaanderen heeft het dichtste wegennet van Europa

Vlaanderen: 4,8 km/km²
vs.
Nederland: 2,7 km/km²

! 5,5% 5,5% van de oppervlakte in Vlaanderen bestaat uit transportinfrastructuur.

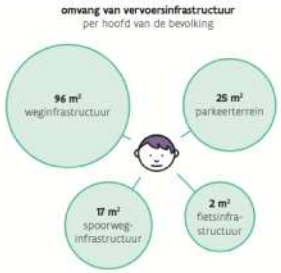

Bron: Ruimterapport Vlaanderen

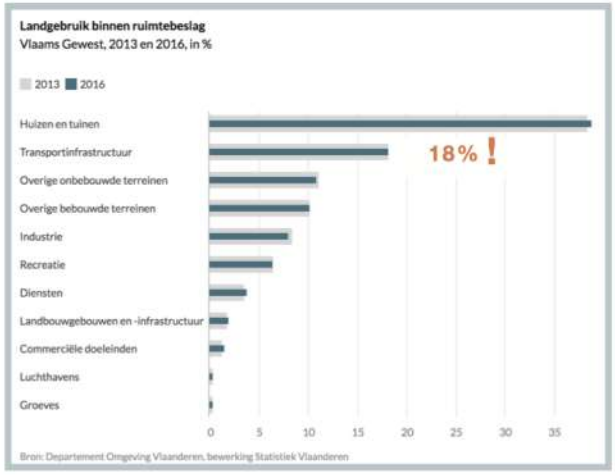

Bron: Departement Omgeving Vlaanderen, bewerking Statistiek Vlaanderen

oppervlakte

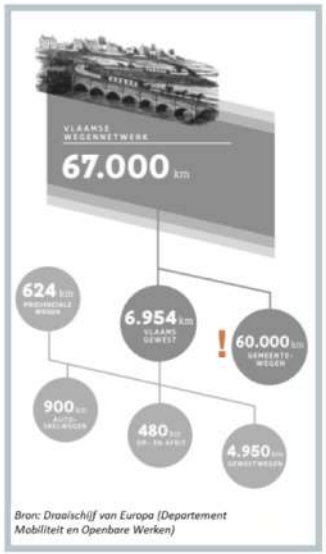

Bron: Draaischijf van Europa (Departement Mobiliteit en Openbare Werken)

"Het vlaamse wegennet blijft onophoudelijk groeien met meer dan 1 km weg per jaar per gemeente."

1KM/JAAR !

LENGTE VLAAMSE WEGENNET

jaar	totaal gemeente-wegen (km)	nieuwe gemeente-wegen (km)	groei
2000	61100		
2001	61460	360	0,6%
2002	61820	360	0,6%
2003	62180	360	0,6%
2004	62550	370	0,6%
2005	62909	359	0,6%
2006	63277	368	0,6%
2007	63648	371	0,6%
2008	64020	372	0,6%
2009	64080	60	0,1%
2010	64564	484	0,7%

Bron: mobiliteit.belgië.be

lengte

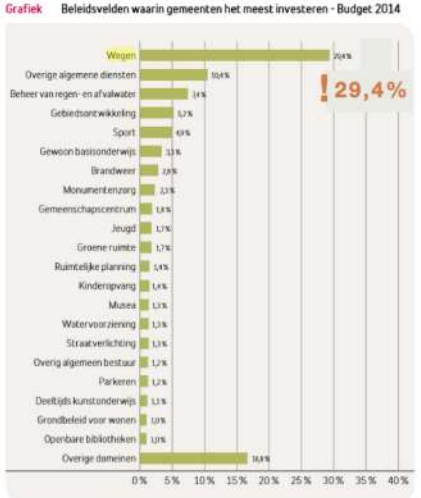

kost

PERMANENTE GROEI
300 x GEMIDDELD 1KM PER JAAR PER GEMEENTE

ONGEWENSTE NEVENEFFECTEN

-

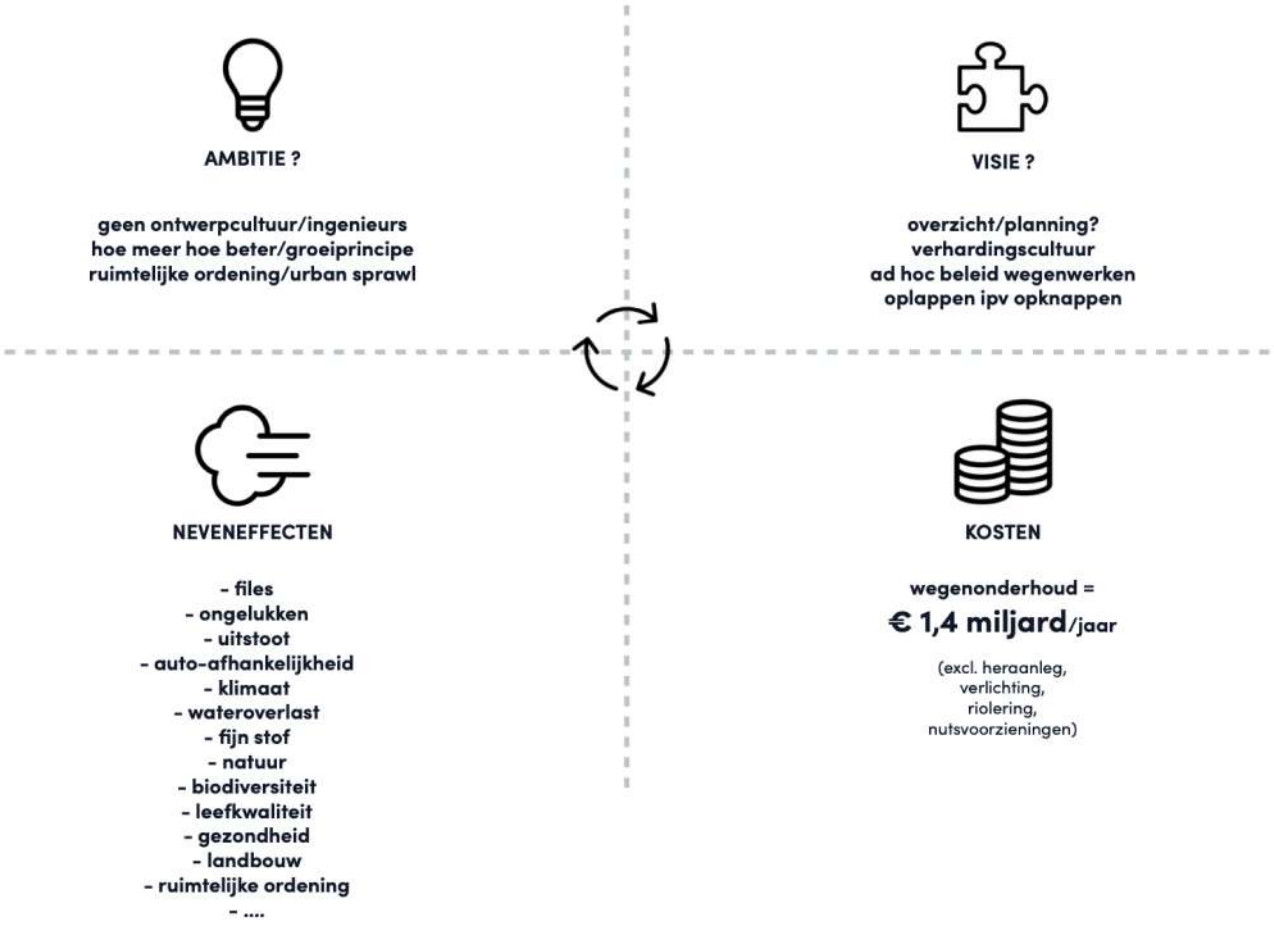
AMBITIE ?
geen ontwerpcultuur/ingenieurs
hoe meer hoe beter/groeiprincipe
ruimtelijke ordening/urban sprawl
VISIE ?
overzicht/planning?
verhardingscultuur
ad hoc beleid wegenwerken
oplappen ipv opknappen
NEVENEFFECTEN
- files
- ongelukken
- uitstoot
- auto-afhankelijkheid
- klimaat
- wateroverlast
- fijn stof
- natuur
- biodiversiteit
- leefkwaliteit
- gezondheid
- landbouw
- ruimtelijke ordening
- ....
KOSTEN
wegenonderhoud =
€ 1,4 miljard/jaar
(excl. heraanleg,
verlichting,
riolering,
nutsvoorzieningen)

AMBITIE !

breed perspectief
doel in zicht
scherp ontwerp

VISIE !

overzicht wegenpatrimonium
onthardingscultuur (re-move, wegweg, klimaatrobuuste straten, ...)
geïntegreerd beheer (aanleg- en onderhoudsplanning)
communicatie met partners

BATEN

- meer fietsverkeer, minder files
- minder ongelukken
- minder uitstoot
- positief effect op klimaat
- minder wateroverlast
- minder fijn stof
- meer natuur
- meer biodiversiteit
- betere leefkwaliteit
- goede gezondheid
- landbouw
- ruimtelijke ordening
- ....

BESPARING

€ onderhoud & heraanleg
€ verlichting/riolering/nutsvoorzieningen
€ ecosysteemdiensten/klimaatmaatregelen
€ verkeersmaatregelen/ziekenhuiskosten
...

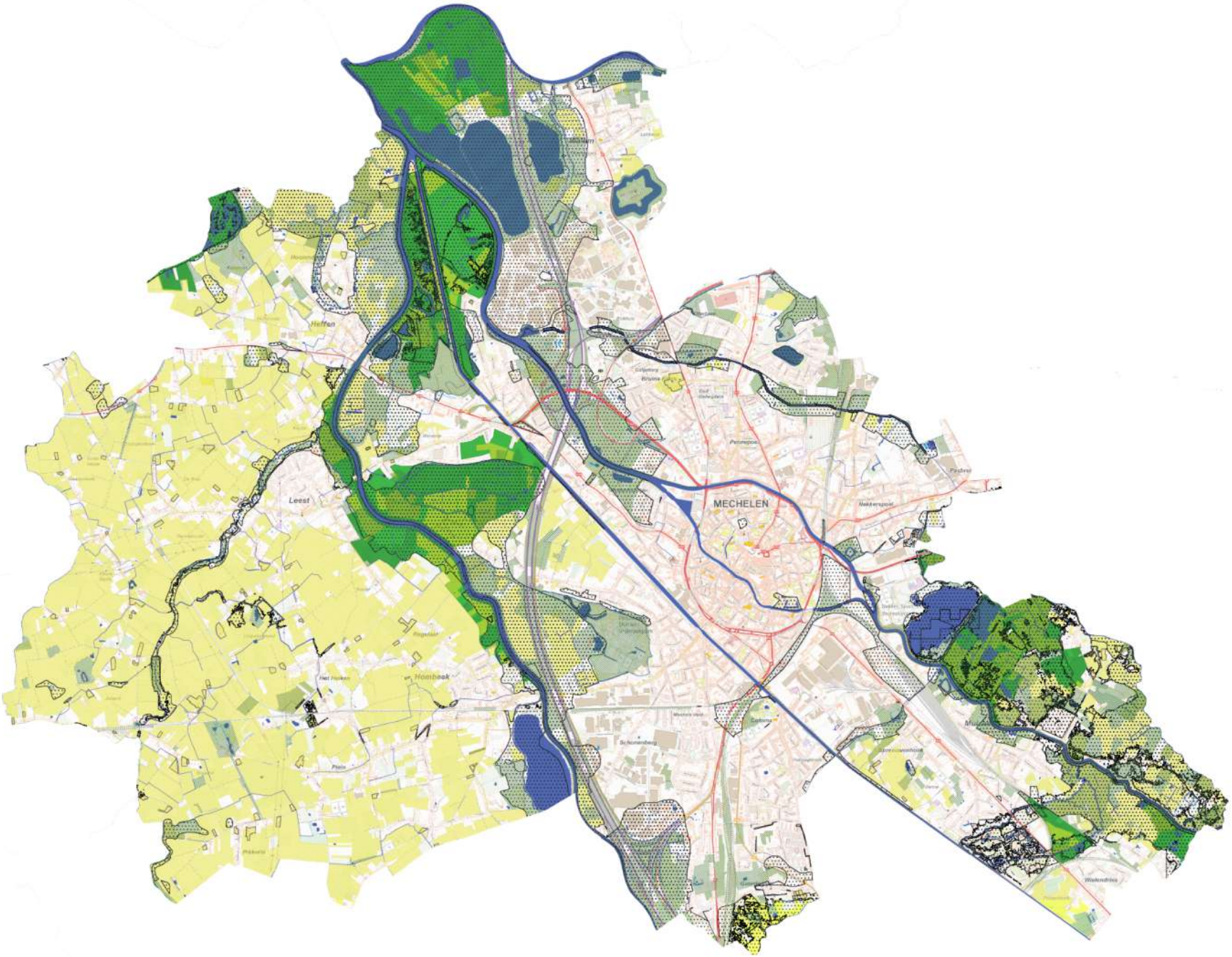

PILOOTSTAD MECHELEN

-

Geografische opportuniteitsSCAN

AMBITIE

Lokale (verharde) wegenis

	km	%
H	19	2,54
PI	10	1,29
PII	0	0,00
S1	0	0,01
S2	0	0,05
S3	4	0,50
L1	53	7,12
L2	25	3,33
L3	454	61,30
-9	163	21,95

Lage adresdichtheid

Dit zijn wegen met weinig of geen adressen, waarvan de verbindende / ontsluitende functie minimaal is.

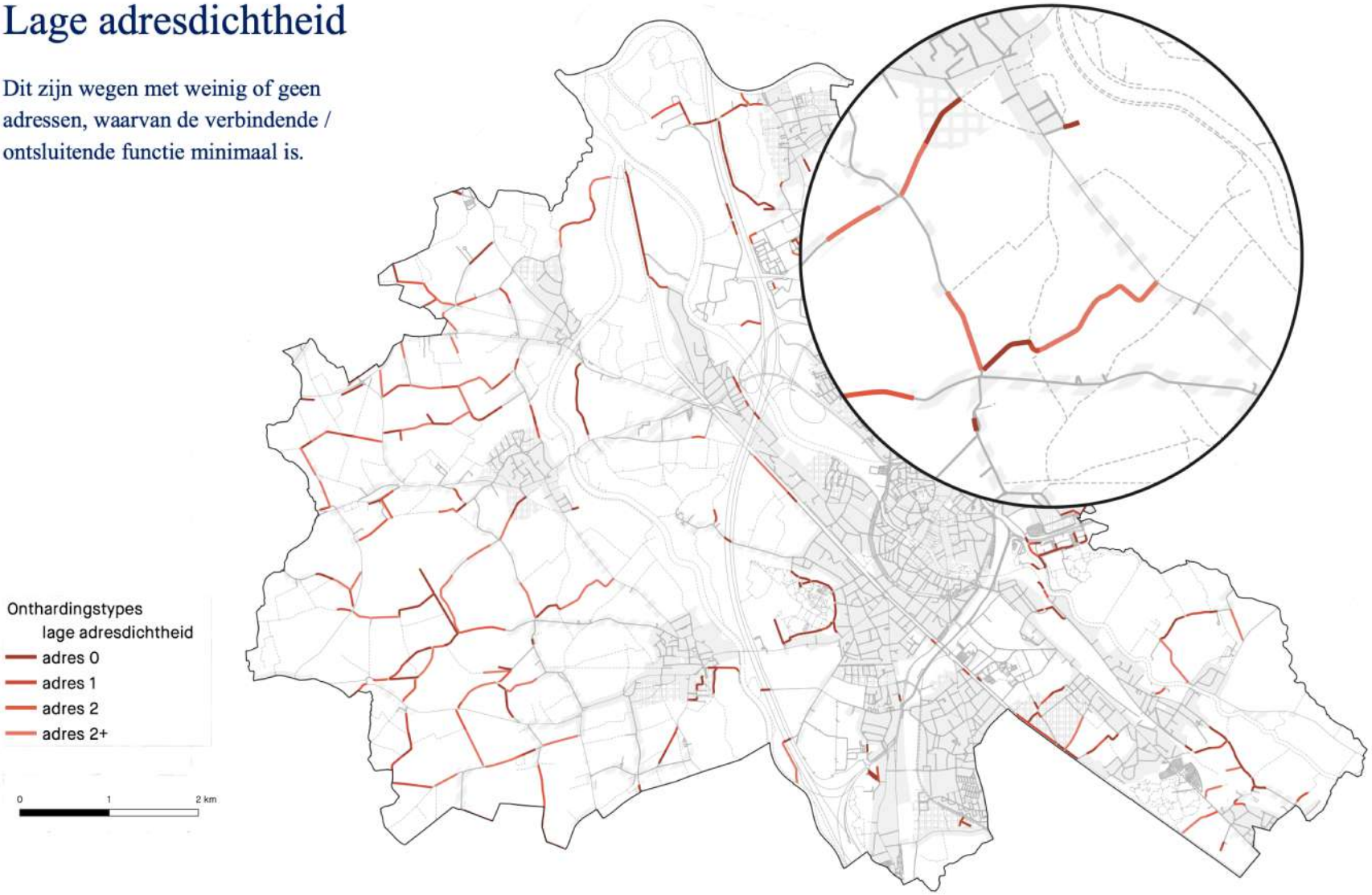

Overmaatse weg

Dit zijn wegen met een overmaatse dimensionering ten opzichte van het geldende verkeersregime (snelheid, enkel- of dubbelrichting, type verkeer, ...).

Verblijfsfunctie

Dit zijn wegen waar veel adressen aan gekoppeld zijn, en die geen verbindende of ontsluitende functie (zouden moeten) vervullen. Dit zijn oa woonwijken, woonerven, eenrichtingsstraten en doodlopende straten. De louter verkeerstechnische invulling van het publiek domein (als straat) staat ter discussie.

ALLE TYPE SITUATIES

met een onthardings-potentieel

opportuniteits-scan

- weg met lage adresdichtheid
- overmaatse weg
- weg met verblijfsfunctie

- buitengebied
- (rand)stedelijk
- stedelijk
- overal

TE VEEL WEG IN DE LENGTE

verharde trage weg
verhard 2de helft 20ste eeuw

publieke oprit
de 'publieke' weg

eenzame weg
één/enkele adres(sen)
(landbouw)weg

TE VEEL WEG IN DE BREEDTE

verkavelings-boulevard
verwennerij van de bewoners

woonerf 2.0
kleine percelen, brede wegen

gemorste weg
initieel slecht ontworpen weg

TE VEEL WEG

vergeten weg
'oeps niet meer aan gedacht'

MENTAAL REEDS ONTHARD

gewijzigde weg
vroeger een ander gebruik

MOGELIJKS TE VEEL WEG

risicoweg
risico op
onnodige verharding

3. PRAAT EN PLAN

WEGONTHARDING

-

WEGONTHARDING

-

PILOOTCASE – EENZAME WEG
SHOWCASE > 1 KM > 1 JAAR

VERBLIJFSFUNCTIE
VOORBEELD – VERKAVELINGSBOULEVARD

LAGE ADRESDICHTHEID
VOORBEELD – LANDBOUWWEGEN

VERBEELDEN VAN WAT JE WINT
DOOR WEG TE NEMEN

VERHAAL #6
IBA Parkstad / Land van Kalk

toerisme

IBA PARKSTAD
INBA > LANDSCHAPSHOTEL

1. Elektriciteitscabine, Ubachsberg

10. Watertoren KSG, Heerlen

2. Glaspaleis, Heerlen

9. Seinhusje, Simpelveld

3. Treinwagon miljoenenlijn, Simpelveld

staatsmijnen

11.4

VERHAAL #7
Binnenschoolse kinderopvang

onderwijs

binnen ~~BUITEN~~ SCHOOLSE KINDEROPVANG OLEN

MASTERPLAN

04.02.2021

R=ST

Bestaande situatie

De kinderopvanglocaties in Olen zijn verspreid over de drie kernen. Aangezien de studie handelt over de buitenschoolse opvang is het doelpubliek samengesteld uit de kleuters en de leerlingen van de Olense scholen. Onze-Lieve-Vrouw Olen en Olen Centrum hebben elk twee scholen en elk een aparte kinderopvanglocatie of kinderclub. In sommige gevallen wordt er ook opvang voorzien in de scholen zelf. In Sint-Jozef Olen is er één school en één kinderopvanglocatie gelegen naast elkaar. Alle scholen zijn basisscholen voor kleuter- en lager onderwijs.

Demografie

Olen is een gemeente in de provincie Antwerpen, gelegen tussen Herentals en Geel in de regio Kempen, en heeft drie kernen:

Onze-Lieve-Vrouw Olen heeft het grootste bevolkingsaantal met 6109 inwoners (in 2018) en is centraal gelegen ten noorden van het Albertkanaal en de snelweg (E313).
Olen Centrum ligt, in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden, in het zuiden onder de snel- en waterweg en volgt met 3929 inwoners (in 2018).
Sint-Jozef Olen is de kleinste kern met 2459 inwoners (in 2018) en ligt ten noorden van Onze-Lieve-Vrouw Olen.

Daarmee telde Olen in **totaal** in 2018 ongeveer 12 497 inwoners. Volgens Statistiek Vlaanderen zal het inwonersaantal van Olen blijven stijgen en naar schatting 13 561 inwoners tellen in het jaar 2035. Deze lichte stijging zal zich wellicht laten voelen in de scholen en dus ook in de buitenschoolse kinderopvang.

OLEN CENTRUM (OC)

01. Kinderwclub
02. Willem Tell
03. De Kleine Wijzer

ONZE-LIEVE-VROUW OLEN (OLV)

04. Kinderclub
05. De knipoog
06. De Kriebel

SINT-JOZEF OLEN (SJ)

07. Kinderclub
08. De Toermalijn

LEGENDE

- Basisschool
- Buitenschoolse Kinderopvang
- Buitenschoolse Kinderopvang in Basisschool
- Basisschool naast Buitenschoolse Kinderopvang
- Administratie Kikoen

Luchtfoto van Olen met aanduiding Scholen en BKO-locaties.

Werking BKO per dorpskern

De buitenschoolse kinderopvang en vakantieopvang in Olen wordt georganiseerd door **Kikoen vzw**. Ook in Retie, Balen en Grobbendonk verzorgt Kikoen kinderopvang. Haar gehele werking over 10 kinderclubs en 12 schoollocaties biedt plaats aan 472 kinderen.

In **Olen Centrum** wordt de lange opvang georganiseerd in de kinderclub gelegen in het domein Teunenberg, een voormalige militaire basis. Ook de opvang tijdens de schoolvakanties vindt hier plaats. De afgelegen locatie van de kinderclub zorgt ervoor dat de kinderen per bus van en naar school moeten worden gebracht. In Willem Tell is er één klaslokaal ingericht voor korte opvang. In de Kleine Wijzer is geen opvang door Kikoen voorzien.

In **Onze-Lieve-Vrouw Olen** wordt de lange opvang georganiseerd in de kinderclub in de Keizershofstraat. De locatie kampt met ruimtetekort die tijdelijk werd opgelost door het plaatsen van een container. Zowel in De Knipoog als in De Kriebel organiseert Kikoen ook een korte opvang.

In **Sint-Jozef Olen** is de kinderclub vlak naast de school gelegen.

Bijlage I: analyse

In bijlage I van dit masterplan worden de opvanglocaties uitgebreid geanalyseerd. Hun organisatie, ligging, voorzieningen, bouwfysische toestand, etc. worden toegelicht aan de hand van een fotoreportage, de plannen, een beschrijving en een SWOT- analyse.

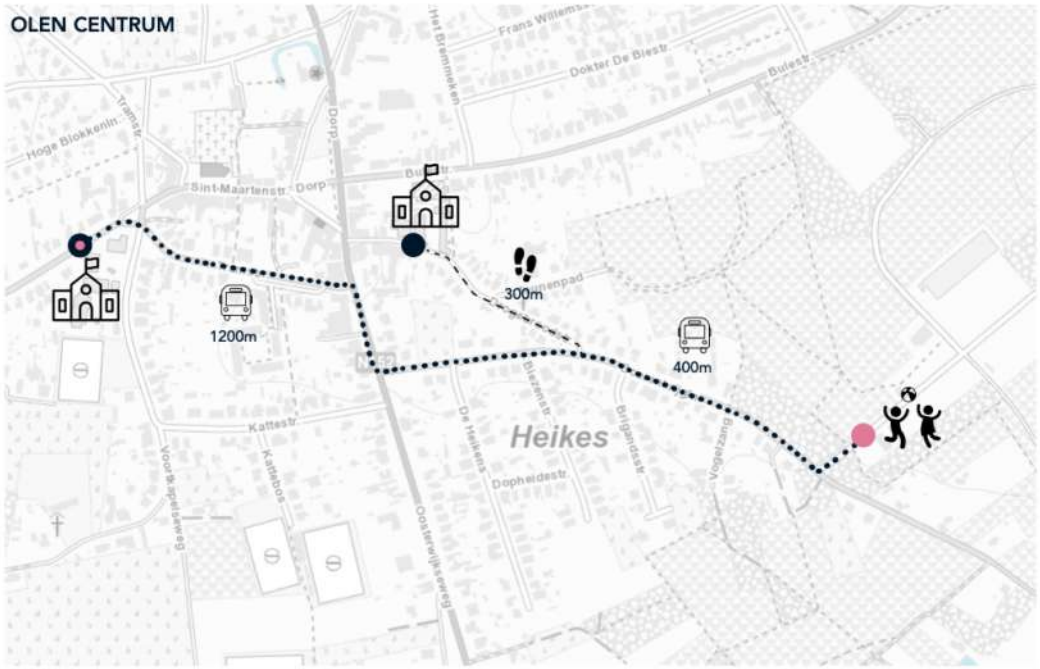

Willem Tell

Ochtend 7.45u - begin school

Namiddag einde school - 17u
Woensdag einde school - 13u

De Kleine Wijzer

Ochtend 8.15u - begin school

Kinderclub

Ochtend 7u - begin school

Namiddag einde school - 18u
Woensdag einde school - 18u

Schoolvrije dag 7u - 18u
Schoolvakantie 7u - 18u

Programma van Eisen

Hiernaast wordt de ruimtelijke weergave van het programma van eisen verbeeld, opgesteld na het bezoeken van de huidige locaties en in overleg met Kikoen. Het is niet restrictief, maar bedoeld ter illustratie. Dit voorbeeld heeft ruimte voor gemiddeld 45 kinderen.

De officiële voorwaarden voor erkenning van de locaties voor buitenschoolse groepsopvang volgens het besluit van 16 mei 2014 van de Vlaamse Regering

Voorwaarden voor de erkenning van buitenschoolse groepsopvang met betrekking tot ruimte.
- Besluit Vlaamse Regering 16 mei 2014

Speelruimte

- Een speelruimte die aangepast is aan het aantal aanwezige kinderen en waar kinderen veilig kunnen spelen.
- In de opvanglocatie voor groepsopvang met een erkenning bedraagt de nettovloeroppervlakte* van de speelruimte richtinggevend **4m² per kind**. De organisator zorgt ervoor dat hij de nettovloeroppervlakte ook effectief gebruikt voor alle aanwezige kinderen. (*nettovloeroppervlakte: de vloeroppervlakte die gebruikt kan worden om te spelen of te rusten)
- Op de opvanglocatie voor groepsopvang met een erkenning met **meer dan 14 opvangplaatsen zijn er minimaal 2 speelruimtes**.
- In elke binnenspeelruimte die de kinderen in de opvanglocatie gebruiken, vinden er tijdens de openingsuren geen activiteiten plaats die niet gerelateerd zijn aan de buitenschoolse opvang.
- In de opvanglocatie is er een mogelijkheid voor de kinderen om te rusten.
- De inrichting van de opvanglocatie is uitgerust voor het aantal opgevangen kinderen en aangepast aan de leeftijd van de opgevangen kinderen.

Sanitair

- Een sanitaire ruimte met een toilet en wasbak. Het sanitair is aangepast aan het aantal opgevangen kinderen en aan de leeftijd van de opgevangen kinderen.

Buitenspeelruimte

- De opvanglocatie voor groepsopvang heeft een buitenspeelruimte die grenst aan de opvanglocatie, waar kinderen veilig kunnen spelen.

Inkom/berging

/ (geen voorwaarden voor erkenning)

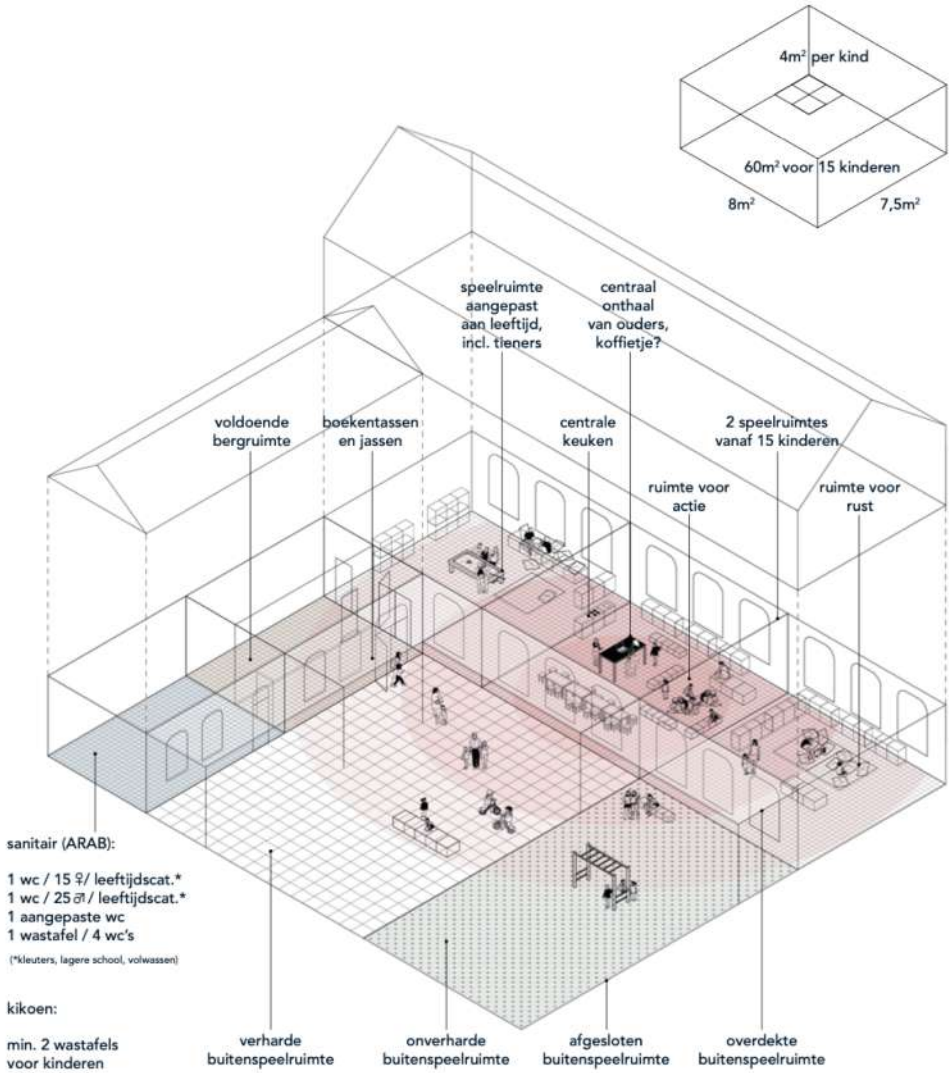

Pijlers Kikoen

Kikoen gaf een toelichting over de uitwerking van buitenschoolse kinderopvang volgens het ABC-huis en de implementatie in een school. Deze vond plaats op 14 februari 2020 in de Mariaschool in Grobbendonk, ter illustratie van de toepassing van het concept.
Op basis van dit gesprek noteren we volgende krachtlijnen met een impact op de fysieke ruimte. Kikoen onderstreept deze accenten als noodzakelijk voor een goed functionerende opvang. Ze werden ook opgenomen in de 3D voorstelling, maar zijn niet allemaal opgenomen als officiële voorwaarden voor erkenning van de locaties voor buitenschoolse groepsopvang van de Vlaamse Regering.

Rust

Na een schooldag met veel nieuwe indrukken hebben kinderen recht op de keuze voor een rustige omgeving zonder overdaad aan prikkels. Kleuters hebben misschien de behoefte aan een dutje, maar ook oudere kinderen verdienen een plek om tot rust te komen. Het is niet altijd gemakkelijk om die rust te vinden tussen andere kinderen in een lokaal met een ruim aanbod aan spelmateriaal. Een **eenduidige vormgeving** met gebruik van bijvoorbeeld dezelfde **materialen en kleuren**, ook voor de plaatsen waar actief gespeeld kan worden, doet wonderen. Zo hebben ruimtes, die werden ingericht in samenwerking met het ABC-huis, een zachte en warme uitstraling door het gebruik van hout voor opbergmateriaal en meubelen en tapijten in een zachte bordeaux kleur.

Actie

Andere kinderen hebben na een dag op de schoolbanken misschien juist wel behoefte aan actie. De **buitenlucht** biedt een gezond en ruim alternatief om vrij te spelen en die energie te kanaliseren. Spelmateriaal voor buiten moet men **overdekt kunnen stallen**. Indien de opvang op school plaats vindt, dan kan het type spelmateriaal een leuke afwisseling vormen. Denk bijvoorbeeld aan fietsjes of steps die geen deel uitmaken van het reguliere schoolgaan. Ook binnen moeten kinderen zich kunnen uitleven op verschillende manieren. **Verplaatsbaar meubilair** helpt om deze actieve activiteiten een gepaste plek te geven naast rustige activiteiten in één ruimte.

Zorg

De zorg voor onze kinderen is heel breed op te vatten. Op alle locaties, in alle ruimtes, binnen en buiten, moeten we kunnen zorgen voor een **veilige geborgen vriendelijke omgeving**. Het sanitair en de keuken en andere specifieke faciliteiten moeten aangepast zijn aan verschillende leeftijden en condities. Veiligheid is een prioriteit. Hoe beter een opvanglocatie gefaciliteerd is hoe gemakkelijker de begeleiders de kinderen de nodige zorgen kunnen bieden. Een eenvoudige schakeling van ruimtes, transparantie van binnen naar buiten, heldere circulatie tussen kamers, ... dragen allemaal bij om een goed **overzicht** te kunnen bewaren. tijd het nodige oogje in het zeil te houden is de architectuur een cruciale factor, maar ook **kleine ingrepen**, zoals een transparante in plaats van een gesloten deur, maken het verschil.

Referentie: BKO-lokaal in De Wijngaard, Grobbendonk

Foto van de bibliotheek vanop de speelplaats gezien

Visualisatie: de voormalige bibliotheek wordt opnieuw deel van de school

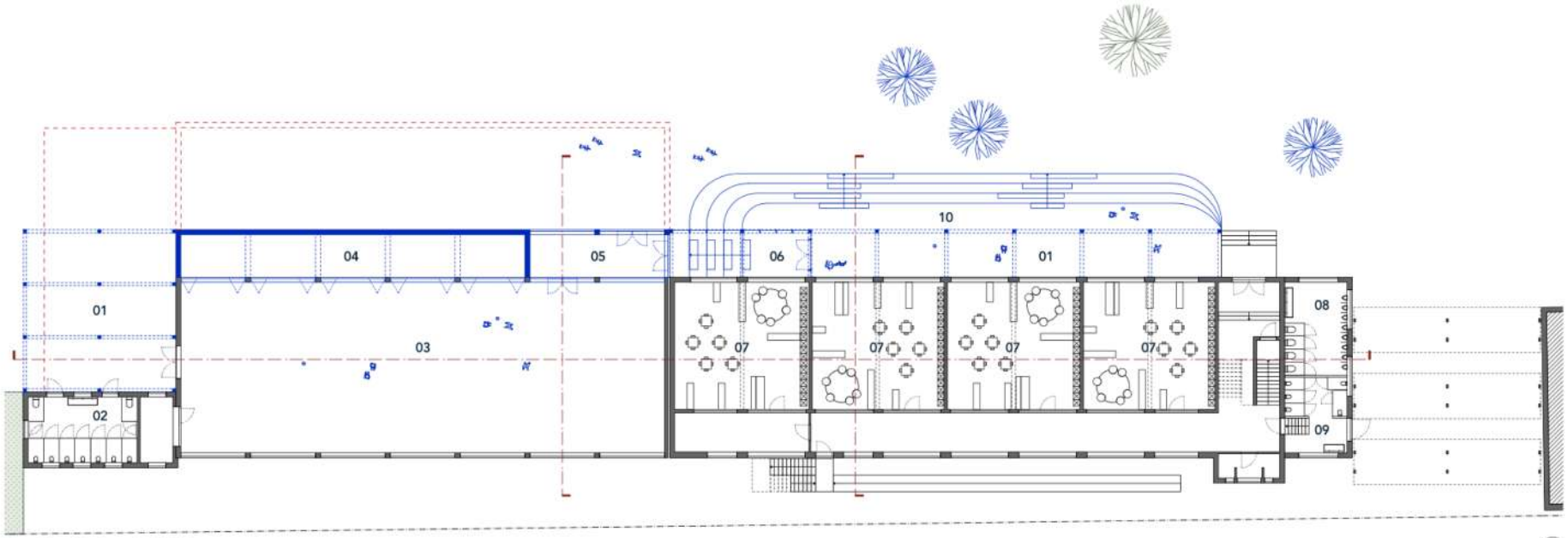

Grondplan gelijkvloers, schaal 1:250

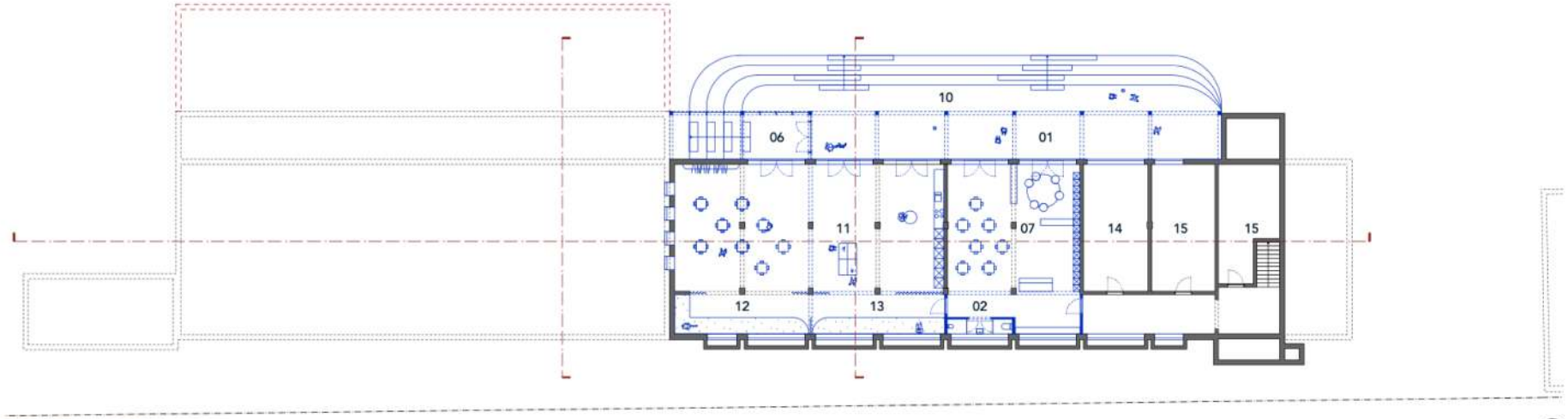

Grondplan kelder, schaal 1:250

De voorgestelde ingrepen op **(middel)lange termijn** worden hier weergegeven. De referentiebeelden op de volgende pagina tonen de renovatie van de BKO in Kortemark door B-ILD architecten. Het betreft een zeer gelijkaardig gebouw waarin de te ambiëren **architecturale kwaliteit** werd verwezenlijkt.

LEGENDE

Turnzaal / circulatieruimte 01.
Keuken 02.
Speelgang 03.
Snoezelklas/rustlokaal Kikoen 04.
Berging Kikoen 05.
Berging algemeen 06.
Vergaderlokaal 07.
Kleuterklas 08.
Berging turnzaal 09.
Sanitair 10.
Hoofdlokaal Kikoen 11.
Speelplaats 12.

Nieuw —

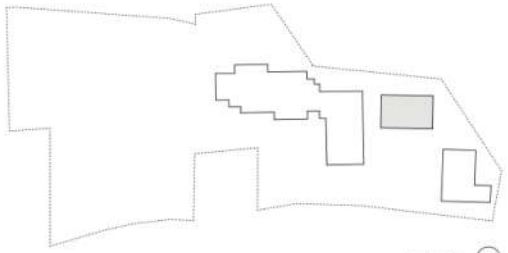

Inplanting

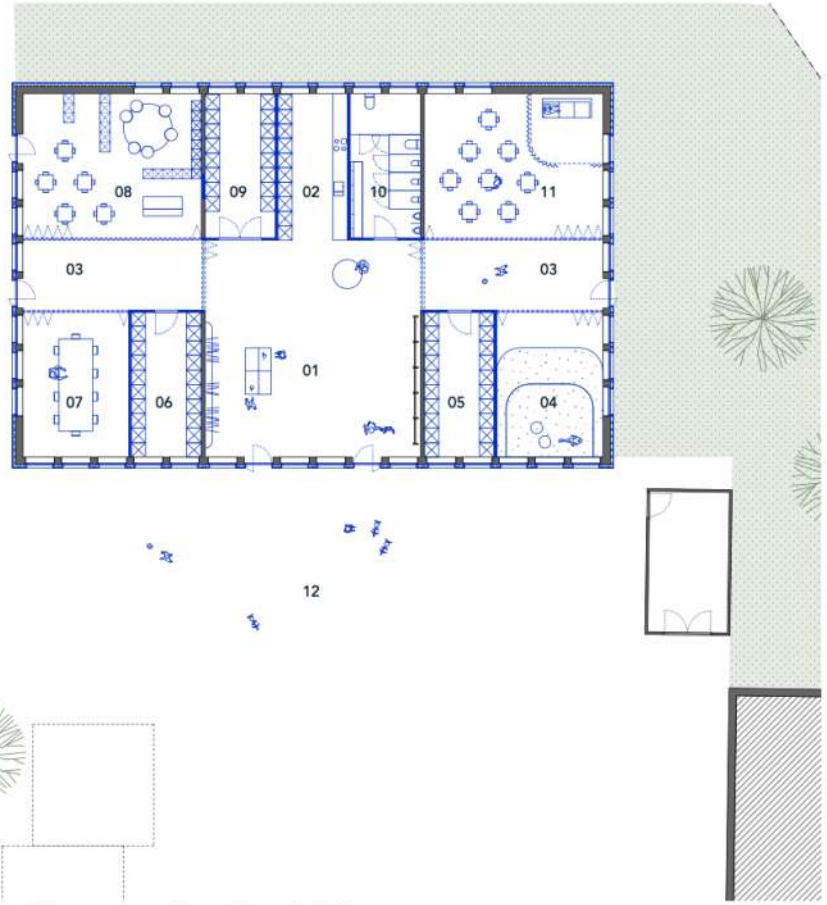

Ingrepen op (middel)lange termijn, grondplan gelijkvloers, schaal 1:200

Conceptuele maquette

Referentie: BKO Kortemark, B-ILD Architecten

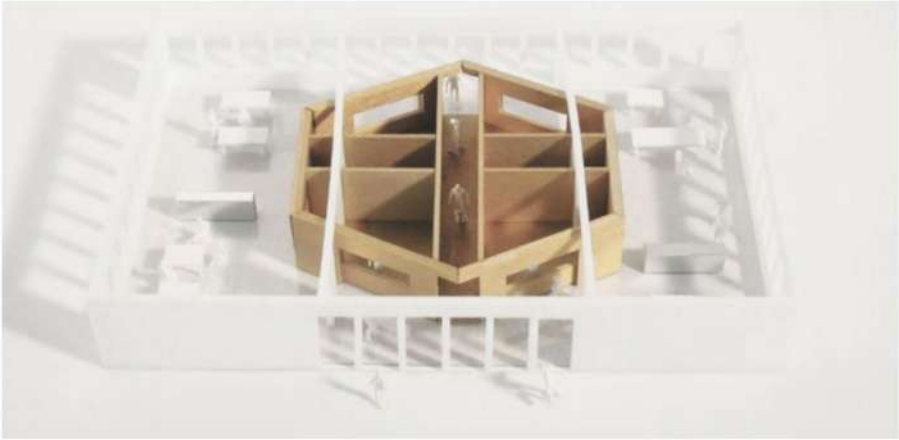

Referentie: BKO Kortemark, voor renovatie door B-ILD Architecten

REST